

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm || Ianvarii Et Febrvarii

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10258

De S. Antonio abbate & eremita.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77365](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77365)

credite, & minima vos existimate audisse de maximis: quia nō ambigo nec eos omnia potuisse cognoscere, cū & ego rogatus à vobis, quantacunque per epistolam significauero, non æqualia sim eius meritis narraturus. Sed & vos omnes hinc nauigantes studiosè percontamini, quò singulis quæ nōrunt referentibus, congrua dignaque tanti nominis relatio compleatur. Disponebam itaq; postlectionem literarum vestrarum aliquos ad me monachos inuitare, & maximè eos, q̄ crebrò ad eum ire consueuerāt, vt plenius aliquid addiscens, nūnera vobis maiora transmitterem. Sed quoniam & nauigationis tempora labebantur, & literarum portitor vehementissimè festinabat: idè ea quæ & ipse noueram, (frequenter enim cum visitaui) & quæ ab eo didici, qui ad præbendam ei aquam non paululū temporis cum eo feci, dilectioni vestræ indicare properaui: vtròque curam veritatis habens, vt neque plūs aliquis audiēs, miraculorum congregationem non credat: nec rursū meritis eius inferiora cognoscens, non putet dignū esse miraculo pro tanti nominis viro.

VITA S. ANTONII ABBATIS, AB ATHANASIO EPISCOPO ALEXANDRINO CONSCRIPTA,
& ab Euagrio presbytero à Græco in Latinum translata.

17. IANVAR.

Antonij gen-
nus & pa-
tria.

Psal. 100.

Sancta puer-
ticia.

Antonius nobilibus religiosisque parentibus natus, in Aegypto oriundus fuit; tanta suorum nutritus cura, vt nihil aliud præter parentes, domūq; cognosceret. Et cū iam puer esset, non se literis crudiri, non ineptis infantium iungi passus est fabulis; sed Dei desiderio flagrans, secundū quod scriptum est, innocenter habitabat domi. Ad ecclesiam quoque cum parentibus sepe cōueniens, nec infantum lasciuias, nec puerorum negligentiam se cōturbatur; sed tantū ea, quæ legebantur, auscultans, vilitatē præceptorum vitæ institutione seruabat: nō suis, vt solet illa ætas, pro varijs & delicatis cibis vnquam tēdio fuit; non esca mollioris blandimenta se cōtatus est, his solum, quæ dabantur, contentus, nihil ampliū requisit.

Matt. 19.
Acto. 4.

Matt. 19.

Vedit pos-
sessiones
suas.

Matt. 6.

Degit soli-
tarius.

Post mortem autem parentum, annorum circiter decem & octo, seu viginti, cum sorore admodū paruula derelictus; & domūs, & sororis honestam curam gerebat. Necdū verò sex fluxerant menses, quibus ad ecclesiam (vt solebat) accurrens, recordabatur, quo modò & Apostoli omnibus spreis, secuti fuissent Saluatorem; & multi, vt legitur in Actis Apostolorum, facultatibus suis venditis, precia ad pedes eorum detulissent egentibus partienda; quæ ve aut quanta spes iisdem reposita esset in cælis. Talia secum voluens, intrauit ecclesiam; & accidit vt tunc legeretur euangelium, in quo Dominus dicit ad diuitem: Si vis perfectus esse, vade, vende omnia tua quæcunque habes, & da pauperibus; & veni, sequere me; & habebis thesaurum in cælo. Quo audito, quasi diuinitus huiusmodi antè memoriam concepisset, & veluti propter se hæc esset scriptura recitata, ad se Dominicum traxit imperium; statimque regressus, possessiones, quas habebat, vendidit. Erant autem ei trecentæ palmæ vberes, & valde optimæ, quas vicinis largitus est; nē in aliquo aut sibi, aut sorori molestia gigneretur. Cetera verò, quæ in mobilibus possidebat, vniuersa vendidit; & aggregato non exiguo precio, indigentibus dedit; paucis tamen ob sororem reseruat, quæ & sexu, & ætate videbatur infirmior. Rursū autem ecclesiam ingressus, cū audisset Dominum in Euangelio dicentem, Nolite cogitare de crastino; reliquam quoque portionem pauperibus distribuit, neque se versari passus est domi; sed sorore fidelibus ac notis virginibus commēdata, vt earum nutrire exemplo; ipse iam omnibus seculi vinculis liber, asperum atque arduum arripuit institutum.

Necdū autem tam crebra erant in Aegypto monasteria, neq; omninò quisquam auiam solitudinem nouerat; sed quicumque in Christi seruitute sibi metipsi prodesse cupiebat, nō longè à sua villula separatus instituebatur. Erat igitur in agello vicino senex quidam, vitam solitariam à prima seclatus ætate hunc Antonius cū vidisset; & mulatus est ad bonum. Et primò quidem incipiens, etiam ipse in locis paululū à villa remotioribus manebat; exindè autem si quem in hoc studio vigilantem compererat, pro-

cedens

cédēs querebat vt apis prudentissima, nec ad habitaculum suum antè remeabat, nisi eius, quem cupiebat, frueretur ad specibus: & sic, tanquam munere mellis accepto, abibat ad sua. Tali ibidem institutus exordio, cum per dies singulos ita animum roboraret, vt nec opum paternarum, nec suorum meminisset affinium, omne etiam desiderium & sollicitudinem erga id, quod coeperat, exerceret, operabatur manibus suis, sciens scriptum esse? Qui non operatur, non manducet? mercedem sanè operis sui, precio panis excepto, egentibus largiebatur. Orabat frequenter, quippe qui didicerat, quod oportet sine intermissione Dominum orare. Auditioni etiam scripturarum ita studium commodabat, vt nihil ex eius animo laberetur: sed vniuersa Domini precepta custodiēs, memoriam pro libris haberet. Sic suam vitam instituēs, ab vniuersis fratribus puro diligebatur affectu; & omnibus, ad quos studio discendi pergebat, obediens, proprias singulorum gratias hauriebat. Huius continentiam, iucunditatem illius sectabatur: illius lenitatem, illius vigilantiam, alterius legendi æmulabatur industriam: istum ieiunantem, illum humi quiescentem mirabatur: alterius patientiam, alterius mansuetudinem predicabat: omnium quoque vicariam erga se retinens charitatem, atque vniuersis virtutum partibus irrigatus, ad sedem propriam regrediebatur. Ibi secum vniuersa pertractans, omnium in se bona nitebatur exprimere. Neque verò aduersum coænos aliquando mouebatur, sed ea tantummodò flamma egregio viro crescebat in pectore, nè secundus cuiquam in predictis operibus inueniretur. Et hoc ita faciebat, vt cum omnes gloria anteiret, omnibus tamen charus esset. Nam & vicini & monachi, ad quos sepe veniebat, Antonium videntes, Deicolam nuncupabant, indultis que naturæ vocabulis, quidam vt filium, alij vt patrem diligebant.

Dum hæc gereret Antonius, quibus omnium in se prouocaret affectum, inimicus nominis Christiani diabolus, impatienter ferens tantas in adolescente virtutes, veteranis cum aggressus est fraudibus. Et primò quidem tentans, si quo modo posset ab arrepto eum instituto detrahere, immittebat ei memoriam possessionum, sororis defensionem, generis nobilitatem, amorum rerum, fluxam seculi gloriam, escæ variam delectationem, & reliqua vitæ remissioris blandimenta; postremò virtutis arduum finem, & maximum perueniendi laborem; necnon & corporis fragilitatem suggererat, & ætatis spatia prolixa, prorsus maximam ei cogitationum caliginem suscitabat, volens eum à recto proposito reuocare. Postquam autem diabolus orationibus eius ad Deum per passionis fidem se intellexit elidit, consueta aduersum omnes adolescentes arma arripiens, nocturnis eum inquietabat illecebris. Et primùm noctibus infesta multitudine, & horribili metu sonitus eum exagitare conabatur. Per dies etiam tam apertis in eum telis iruebat, vt nullus ambigeret, quin Antonius contra diabolum dimicaret: nam & ille cogitationes sordidas conabatur inserere, & hic eas oratum mouebat assiduo. Ille titillabat sensus naturali carnis ardore, hic fide, vigilijs & ieiunijs corpus omne vallabat. Ille per noctes in pulchræ mulieris vertebatur ornatu, nulla omittens figmenta lasciuia: hic vltrices gehennæ flammæ, & dolorem vermium recordans, ingesta sibi libidini opponerebat. Ille lubricum adolescentiæ iter, & ad ruinam facile proponebat, hic æterna futuri iudicij tormenta considerans, illam animæ puritatem per tentamenta seruabat.

Ista autem omnia ad confusionem diaboli fiebant. Qui enim similem se Deo fieri posse existimabat, nunc ab adolescente, vt miserimus, deludebatur: & qui contra carnem & sanguinem sequebatur, ab homine, qui carnem portabat, elisus est. Adiuuabat enim seruum suum Dominus, qui nostri gratia carnem suscipiens, victoriam corpori contra diabolum largitus est, vt singulis ita certatibus. Apostolicum liceret proferre sermonem; Non autem ego, sed gratia Dei, que mecum est. Postremò cum nec hoc argumento destrucere posset Antonium draco deterrimus, & videret se semper ab eius cogitatibus repelli, secundum quod scriptum est, stridens dentibus, & vlulans, qualis est merito, talis apparebat & vultus: puer horridus atque niger, ad eius se genua prouoluens, humana voce flebat, dicens; Multos seduxi, plurimos decepi: nunc autem vt à cæteris sanctis, ita & tuo sum labore superatus. Quem cum interrogaret Antonius quisnam esset, qui talia loqueretur, ait; Ego sum fornicationis amicus, ego multimoda aduersum omnes adolescentes turpitudinis arma suscepi: hinc & spiritus fornicationis vocor. Quantos pudicè viuere disponentes sefellit? quot tenuiter incipientes, ad sordes pristinas redire perducit? Ego sum, propter quem Propheta lapsos increpat, dicens; Spiritu fornicationis se-

Aliorum in se virtutes exprimit.

Diabolicis infestatur insidijs.

Vigilijs & ieiunijs corpus omne vallabat.

1. Cor. 15.

Matt. 8.

Turpissima specie videtur demoni.

Osee 4.

ducti estis? & reuera per me illi fuerant supplantati. Ego sum, qui teipsum sepe tentauit & semper repulsus sum. Cum hoc Christi miles audisset, gratias agens Deo, & largiore aduersus inimicum confortatus audacia, ait; Multum ergo despicibilis, multumque contempribilis es; nam & obscuritas tua & etas; infirmarum signa sunt rerum. Nulla mihi iam de te cura est: Dominus mihi adiutor est; & ego exultabo super inimicos meos. Et statim ad vocem cantantis phantasma, quod videbatur, euauit.

Psal. 117.

Hæc autem Antonij contra diabolum fuit prima victoria, immo virtus in Antonio Saluatoris, qui peccatum in carne condemnauit; vt iustificatio legis, in nobis completur: quia non secundum carnem ambulamus, sed secundum spiritum. Sed neque Antonio securitatem dedit hic vnus triumphus; nec diabolo semel fracta defecere vires? Nam & iste, vt leo rugiens, querebat aditum, per quem posset irrumperere? & ille scripturarum doctus eloquio, non ignorabat multas esse demonum captiones. Propter quod solerti propositum labore seruabat; considerans quia posset satanas in carnis colluctatione superatus; nouarum aduersus se artium machinas acriter commouere. Idcirco magis ac magis subingabat corpus suum; ne victor aliorum; in alijs vinceretur. Disponens igitur duriori se vitæ lege constringere, cum omnes infatigabilem adolescentis mirarentur instantiam, sanctum toleranter ferebat laborem; & voluntaria seruitutis

Inedia, vigilia & orationes Antonij.

longum in Dei opere studium, consuetudine in naturam vertebat. Inedia autem & vigiliarum intantum patiens erat; vt credulitatem viribus vinceret. Pernoctabat in oratione sepius, edebat semel in die post solis occasum; nonnunquam biduo, triduoque sic permanens; quarta demum die reficiebatur. Sumebat vero panem & sal, potumque aquæ perparuum; de carnibus vero & vino tacere melius puto, quam quicquam dicere; quoniam nec apud plurimos quidem monachorum istiusmodi escæ in vsu haberentur.

Lectus eius

Quieta autem membra concedens, iunco contexto atque cilicio utebatur; nonnunquam etiam super nudam humum iacebat; vnguenta penitus repudians. Dicebat enim minimè posse ventium, & præcipue iuuenum, corpora roborari, si olei essent lenitate mollita; oportere vero asperos carni labores imperare; secundum Apostoli præceptum, dicentis; Quando infirmor, tunc fortior sum & potens. Asserebatque sensum sic animi posse reuiuiscere; si corporis fuisset impetus fatigatus. Vnde nec temporum longitudine laborum merita pensabat, sed amore & famulatu spontaneo semper tanquam in principijs constitutus, ad profectum diuini metus desiderium concitabat; no-

2. Cor. 12.

uisque cupiens augeri præterita, supramemorati doctoris sermonum recordabatur, qui ait; Præterita obliuiscens; & in futurum conualescens. Meminerat quoque Eliæ prophete, dicentis; Viuit Dominus, cui adsto hodie ante ipsum; & differebat, cur Hodie esset appositum, quia non computabat Eliæ præteritum tempus; sed tanquam quotidie in certamine constitutus, talem se præbere cupiebat; qualem sciebat dignum Dei esse conspectibus, purum corde, & paratum obedire voluntati eius.

Philip. 3.

3. Reg. 17.

Igitur sanctus Antonius secum reputans, oportere Dei famulum ex instituto magni Eliæ exemplum capere, & ad illud speculum vitam suam debere componere; ad sepulcra non longè à villa constituta secessit; vni de cognitis mandans; vt statutis diebus sibi alimenta deferret. Et cum in vna marmoraria supradictus frater eum clausisset; solus ibidem morabatur. Metuens ergo diabolus, ne accessu temporis cremum quoque habitari faceret, ita eum aggregatis satellitibus suis varia eade lacerauit; vt doloris magnitudo & morum auferret; & vocem. Nam & ipse postea referebat, vulnera fuisse tam graua, vt vniuersa hominum tormenta superarent; sed Dei prouidentia, quæ nunquam in se sperantibus deest; conseruauit eum. Alio die is, quem supradiximus, frater aduenit, cibos deferens assuetos; atque eum iacentem in terra semimortuum; fractis foribus, inuenit. Quem impositum humeris; ad villam domicilium reportauit. Quo auditor; ingens vicinorum atque affinium multitudo concurrens, tristi in medio positi funci debitum reddebat officium. Etiam media noctis parte transgressa, grauis peruigiles omnium oculos vicerat sopor; Antonius, anima paululum redeunte, suspirans eleuauit caput; ceteris vero alta quiete prostratis, eum, à quo delatus fuerat, vigilare conspexit; eumque nutu aduocans, obsecrauit; vt nullo penitus excitato, ad pristinum se referret habitaculum.

Atrocissimè verberatur à demonibus.

Relatus ergo, iuxta consuetudinem solus iterum permanebat; & stare quidem propter recentes plagas non poterat; orans vero prostratus, post orationem clara voce dicebat;

cebat; Ecce ego hic sum Antonius? non fugio vestra certamina, etiam si maiora faciat: nullus me separabit à charitate Christi. Psallebatque dicens; Si consistant aduersum me castra, non timebit cor meum. Talia eo dicente, bonorum hostis diabolus admiratus, quod post tot verbera fuisset ausus reuerti, congregatis canibus suis, & proprio furore se lamias. Videtis, ait, quod nec spiritu fornicationis, nec corporis doloribus superatus; insuper aucter lacessit nos. Omnia arma corripite; acris nobis impugnandus est. Sentiat, sentiat? debet scire, quos prouocet. Dixit; & in adhortantis vocem audientium turba consentit? quia innumeras diabolus habet artes nocendi. Sonitus igitur repentinus increpuit; ita vt loco funditus agitato, & parietibus patefactis, multifaria demonum exinde turba se effunderet? nam & bestiarum, & serpentium formas induentes; omnem protinus locum repleuerunt phantasias leonum, taurorum, luporum, aspidum, serpentium, scorpionum, necnon & pardorum atque vrforum. Et hæc singula secundum suam fremebant naturam. Rugiebat leo, occidere volens? taurus mugitu & cornibus minabatur? serpens sibilo personabat? luporum impetus inhiabat? pardus discolor à tergo; authoris sui calliditates varias indicabat. Cruces omnium vultus, & vocis horridæ diris auditus. Antonius flagellatus atque confossus, sentiebat quidem asperiores corporis dolores; sed imperterritus, durabat mente pernix. Et licet gemitum vulnera carnis exprimerent; sensu tamen idem permanens, quasi de inimicis luderet, loquebatur; Si virium aliquid haberetis, sufficeret vnus ad prælium? sed quoniam Dominus vos eneruante frangimini, multitudine tentatis inferre terrores? cum hoc ipsum infirmitatis indicium sit, quod irrationabilium induitis formas bestiarum. Rursumque confidens aiebat; Si quid valetis, si vobis mei potestatem Dominus dedit, ecce præsto sum: deuorate concessum? Si verò non potestis, cur frustra nitimini? Signum enim crucis; & fides ad Dominum inexpugnabilis nobis murus est. Multa contra sanctum Antonium minantes, fremebant dentibus suis; quod nullus eorum tentamenta sequeretur effectus; sed maximè e contrariò gigneretur illusio.

Non oblitus Iesus colluctationis serui, eidem protector factus est. Denique cum eleuaret oculos, vidit desuper culmen aperiri; & deductis tenebris, radium ad se lucis influere. Post eius splendoris aduentum, nec demonum aliquis apparuit; & corporis dolor extemplo deleris est. Aedificium quoque, quod paulo antè dissolutum fuerat, instauratum est. Illic præsentiam Domini intellexit Antonius; & ex intimo pectore trahens longa suspensio; ad visionem, quæ ei apparuerat, loquebatur, dicens; Vbi eras, bone Iesu? ubi eras? Quare non à principio affuisti, vt sanares vulnera mea? Et vox ad eum facta est, dicens; Antoni, hic eram; sed expectabam videre certamen tuum. Nunc autem quia dimicando viriliter non cessasti, semper auxiliabor tibi; & faciam te in omni orbe nominari. His auditis exurgens, intantum roboratus orabat; vt intelligeret se plus recepisse tunc virium; quam antè perdidit. Erat autem tunc Antonius annos natus trigintaquinque.

Exinde cum voluntati promptæ merita religiosa succrescerent; vadens ad supradictum senem; precabatur vt in deserto pariter abirent. Causante illo senile æuum & renouitatem, solus contendit ad montem; & cremi adhuc monachis ignora vitæ, rupto metu, viam conatus est pandere. Sed nec tunc cessauit infatigabilis aduersarius? nam impedire eius propositum volens; argenteum discum in itinere proiecit. Quo viso, Antonius callidi artificis agnouit astutiam? stansque intrepidus, & discum toruis intuens oculis, doli authorem in phantasmate obiurgabat argenti; talia secum reputans? Vnde hic in deserto discus? animum hoc iter est? nulla sunt vestigia commeantium? lapsus de sarcina, præ magnitudine latere non potuit; sed & qui perdidit reuersus; ob solitudinem locorum inuenisset profecto, quod ruerat. Hoc artificium, diabole, tuum est? non impedies voluntatem meam; argentum tuum tecum sit in perditionem. Hæc illo dicente, discus, vt fumus à facie eius euauit. Dehinc non vt antè in phantasmate; sed ingentem auri massam in itinere conspexit. Verum hanc vtrum diabolus simulauerit, an ad Antonium comprobandum, quia nec veris opibus inescaretur, virtus cælestis ostenderit, ignoratur? hoc tamen agnouimus, quia quod visum est, aurum fuit. At ille magnitudinem admiratus radiantis metalli, rapido cursu, quasi quoddam vitaret incendium, ad montem vsque perrexit? ibique flumine transuadato, inuenit castellum desertum, plenum ob tempus & solitudinem venenatorum animalium; in quo se constituens nouus hospes habitauit. Statim ad eius aduentum ingens turba serpentium, quasi per-

Psal. 26.

Varia demonum Procacium terriculamenta.

Signum crucis & fides ad dominum, murus inexpugnabilis.

Petit eremum.

Insidie maligni demonis.

Fugit auro conspecto.

secutorem passa, profugit. At ille obstructo lapidibus introitu, panes mensum sex, vt Thebæis mos est, secum recondens: nam crebro per annum incorrupti durare solent? nec non & exiguum habens aquæ, solitarius perdurabat, nusquam inde procedens, nunquam aliquem suscipiens: tantum, vt cum bis in anno per rectum desuper panes acciperet, nullum cum deferentibus haberet alloquium.

Multis igitur videndi eum desiderio, & studio requirendi ante ostium eius pernoctantibus; audiebantur vt vulgi voces aduersum Antonium, tumultusque dicentium; Quid te nostris ingeris habitaculis? quid tibi & deserro? Abscede à finibus alienis? non potes hic habitare? non nostras insidias sustinere. Et primò quidem, qui foris erant, existimabant aliquos homines scalis positos introisse, ibique contendere? Postquam autem per cauernam introspectientes nullum viderunt, dæmones intellexerunt contra eum contendere? & nimio metu perterriti; Antonij auxilium flagitabant. At ille ostio propinquans, ad consolandos fratres, nè timerent, atque vt inde recederent, precabatur? trepidantibusque asserbat à dæmonibus incuti metum? Signate vos, inquiens; & abite securi; ipsosque semetipsos sinite deludere. Itaque illis reuertentibus, hic remanebat illæsus; nec vnquam in certamine lassabatur. Accedentium autem augmentum profectuum, vel debilitas repugnantium, maximum eius contentioni leuamen addiderant; tum eius animo constantiam suggererant. Rursusque ad eremum venientibus turbis, quidam mortuum eum se existimauerant reperturos? ille psallebat intrinsecus; Exurgat Deus, & dissipentur inimici eius, & fugiant, qui oderunt eum, à facie eius? sicut deficit fumus deficiant, vt liquefcit cera à facie ignis, ita pereant peccatores à facie Dei. Et iterum; Omnes gentes circudederunt me, & in nomine Domini vindicaui in eis.

Psal. 67.

Psal. 117.

*adyto

Antonij eximia virtutes.

Item miracula.

Sic Antonius annis viginti solitariè transactis, atque ab hominum segregatus conspectibus, perdurauit. Cum ergò multorum, & propositum imitari cupientium, & notorum multitudo ad eum concurreret, nec non & patientium infinita se caterua conglomerauit; tandem penè iam per vim foribus euulsis, quasi ex aliquo cælesti * aditu consecratus apparuit. Obstupuerunt vniuersi & oris gratiam, & corporis dignitatem? quòd nec per inquietem intumuerat, nec ieiunijs dæmonumque, certamine faciem eius pallor obsederat? sed e contrariò quasi nihil temporis egisset, antiquus membrorum decor perseverauit. Porro quanta miracula? quæ in illo animi puritas fuit? Nunquam hilaritate nimia resolutus in risum est? nunquam recordatione peccati tristitia ora contraxit? non magnis stupentium se elatus est laudibus. Nihil in illo indecens solitudo? nihil asperum quotidiana cum hostibus bella contulerant? sed temperata mens equali ad cuncta ferebatur examine. Plurimos igitur ab immundis spiritibus, & infirmitatibus varijs Dei gratia per Antonium liberauit. Sermo eius sale conditus consolabatur mæstos; docebat inscios; concordabat iratos; omnibus suadens; nihil amoris Christi anteponendum. Proponebatque ante oculos bonorum magnitudinem futurorum; & Dei clementiam & beneficia reterebat indulta, quòd proprio filio suo non pepercerit Deus; sed pro nostra omnium salute eum tradiderit. Nec moras plura audientium corda ad humanarum rerum contemptum hæc eius suasit oratio; & habitandæ eremi istud eius exordium fuit. Quid sanè & Arsenoitarum oppido gestum sit; non transibo silentio. Nam cum fratres vellent inuisere; & riuium fluminis Nili, qui crocodilis & multis eiusdem fluminis bestijs plenus erat, transuadare esset necesse; tam cum comitibus suis transiit illæsus; quam inde redibat incolumis. Rursusque in pristinis laboribus perseverans, multos magisterio suo fratres confirmauit, ita vt breui tempore plurima fierent monasteria; novos, antiquosque monachos pro ætate vel tempore paterno moderabatur affectu.

Concio S. Antonij ad discipulos.

Quadam autem die cum sanctus Antonius congregatis fratribus rogaretur, vt eis institutoria largiretur præcepta; cum prophetica fiducia exaltans vocem, aiebat; Ad omnem quidem mandatorum disciplinam scripturas posse sufficere; sed & hoc optimè fore, si mutuis se inuicem Fratres sermonibus consolarentur. Et vos ergò, inquit, vt patri referte, quæ nôstis? & ego, quæ per longam ætatem consecutus sum, quasi filijs indicabo. Hoc sit autem primò cunctis in commune mandatum, nullum in arrepropositi vigore lassescere? sed quasi incipientem augere semper debere quod cœperit; præsertim cum humanæ vitæ spatia æternitati cõparata; breuissima sint & parua. Ità exortus, paululum siluit; & admiratus nimium Dei largitatem; rursus adiecit, dicens; In presenti hac

hac vita æqualia sunt pro rerum commutatione commercia; nec maiora recipit ab eunte; qui vendit. Promissio autem vite sempiternæ vili precio comparatur. scriptum est enim; Dies vitæ nostræ, septuaginta anni? si autem in potentatibus, octoginta anni? Psal. 39. quicquid reliquum est; labor & dolor est. Quando ergo octoginta, aut centum, aut multos annos laborantes, in Dei opere vixerimus, non pari tempore regnaturi sumus in futuro? sed pro annis prædictis omnium nobis seculorum regna tribuentur. Non terram hereditabimus, sed cælum; corpus quoque corruptum relinquentes, id ipsum cum incorruptione recipiemus. Ergo, filioli, non vos aut tædium defatiget; aut vanæ gloriæ delectet ambitio. Non sunt enim condignæ passionis huius temporis ad superuenturam gloriam; quæ reuelabitur in nobis. Rom. 8.

Nemo, cum adspexerit mundum, reliquisse se arbitretur ingentia? quia omnis terra ad infinitatem comparata cælorum, brevis ac parua est. Si ergo nec vniverso orbi renunciantes, dignum aliquid habitaculis possumus compensare cælestibus? se vnusquisque consideret, & statim intelliget, paruis thesauris & parietibus, vel modica auri portione contempta, nec gloriari se debere, quasi magna dimiserit; nec tædere, quasi parua sit recepturus. Vt enim contemnit aliquis vnam æream drachmam, ad drachmas centum aureas conquirendas? ita etiam qui totius orbis dñm̄nium dereliquit, centuplum de mellioribus præmijs in sublimi sede recipiet. Ad summum, illud perspicere debemus, quod & si nostras velimus retentare diuitias, cum lege mortis ab ipsis diuellamur inuiti; in libro Ecclesiastes scriptum est; Quia nescit homo, quid sit post cum in labore Ecclef. 2. suo. Cur ergo non facimus de necessitate virtutem? Cur non ad lucranda regna cælestia vtrò relinquimus, quod lucis istius sine perendum est? Nihil eorum curæ sit Christianis, quæ secum auferre non possunt? illud potius debemus expetere, quod nos ducat ad cælum? sapientiam scilicet, castitatem, iustitiam, virtutem, sensum pervigilem, pauperum curam, fidem in Christo robustam, animum iræ victorem, hospitalitatem. Hac sectantes? mansionem nobis in terra quietorum secundum Euangelium, præparabimus. Consideremus Domini esse nos famulos; & seruitutem debere ei; a quo creati sumus. Vt enim seruus præteriti gratia famulatûs, præsens aut futurum non contemnit imperium, nec audent asserere, quod ex labore transacto instantis operis habere debeat libertatem, sed iugi studio (vt in Euangelio scriptum est) eandem semper exhibet seruitutem, vt & domino placere possit, & metû lucratur & verbera? Sic & nos diuinis congruit parere præceptis, scientes quod æquus ille retributor, in quo quenque inuenit, in eo sit iudicaturus; quod propheta per Ezechielem voce testatur. Nam & infelix Iudas, propter vnus noctis impietatem, omni præteriti temporis labore priuatus est. Ezech. 33.

Idcirco tenendus est continuus instituti rigor; habentibus Deum auxiliatorem, sicut scriptum est; Quia omni proponenti bonum, Deus cooperatur. Ad inertiam autem calcandam, Apostoli præcepta replicemus, quibus se mori quotidie testabatur? similiter & nos humanæ conditionis vitam ancipitem retractantes, non peccabimus. Cum enim excitati à somno, ad vesperam nos peruenire dubitemus; & quieti corpora concedentes, de lucis non confidamus aduentu; & vbique naturæ ac vitæ incertæ memores, Dei nos intelligamus prouidentia gubernari? Hoc modo non delinquemus, aut aliqua fragili cupiditate raptabimur? sed nec irascemur quidem aduersus aliquem, nec terrenos congregare thesauros ambiemus; quin potius metu quotidiani recessûs, & se iungendi coporis iugi meditatione, omnia caduca calcabimus. Cessabit mulierû amor, libidinis extinguetur incendium? inuicem nobis debita nostra donabimus, ante oculos semper habentes vltimæ retributionis aduentum; quia maior formido iudicij, & poenarum timor horridus; simul & lubricæ carnis incentiua dissoluit; & ruentem animam, quasi ex aliqua rupe, sustentat. Ideoq; precor, vt ad finem propositi omni labore tendamus. Nemo post tergum respiciens, Lot imitetur vxorem; præsertim cum Dominus dixerit, nullum ponentem manum super aratrû, & respicientem retrorsum, dignum esse regno cælorum. Respicere autem retrorsum, nihil aliud est, quàm in eo pœnitere, quod cœperis; & mandanis rursus desiderijs obligari.

Nolite, quæso, virtutis, tanquàm impossibile, nomen pauere? nec peregrinum vobis, aut procul positum videatur hoc studium, quod ex nostro, Dei gratia præcedente, pendet arbitrio. Huius operis homini inserta natura est, & eiusmodi res est, quæ nostram tantummodò expectat voluntatem. Græci studia transmarina sectentur, & in alieno

orbe constitutos, inanum literarum quarant magistros? nobis verò nulla proficiscendi, nulla transiretandi fluctus necessitas imminet? in omni sede terrarum constituta sunt regna calorum. Vndè Dominus in Evangelio ait; Regnum Dei intra vos est. Virtus, quæ in nobis est, mentem tantùm requirit humanam. Cui enim dubium est, quia naturalis animæ puritas, si nulla fuerit extrinsecus sorde polluta, fons sit & origo omnium virtutum? Bonam necesse est esse eam, quam creauit bonus creator. Quòd si fortè eunctabimur, audiamus Iesum filium Naue, populo dicentem; Rectum facite eor vestrum ad Dominum Deum Israel. Nec Iohannes dissonam tulit de virtute sententiam, predicans; Rectas facite semitas eius? siquidem hoc est rectam esse animam, cum eius principalis integritas nulla vitiorum labe maculatur? si naturam mutauerit, peruersa tunc dicitur? si conditio seruetur, virtus est. Animam nostram commendauit nobis Deus seruemus depositum, quale accepimus. Nemo causari potest extrinsecus situm, quod in se nascitur? facturam suam, qui fecit, agnoscat? opus suum inueniat, vt creauit. Sufficit nobis naturalis ornatus? nè deturpes, homo, quod tibi largitio diuina concessit. Opera Dei immutare velle, polluere est.

Illud etiam sollicitè providere debeamus, vt tyrannicam iræ superemus insaniam? quia scriptum est, Iracundia viri iustitiam Dei non operatur. Et iterùm? Desiderium concupiscens parit peccatum? quo perfectò, mors gignitur. Diuinæ vocis præceptum est, vt iugè custodia tueamur animam nostram? quia exercitatos ad supplantandum habemus inimicos, dæmones scilicet, contra quos nobis, secundùm Apostolicam contestationem, pugna sine intermissione est. Ait enim; Non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem? sed aduersus principatus & potestates huius mundi, aduersus spiritalia nequitie in caelestibus. Ingens eorum turba istum peruolat aërem? non procul à nobis hostium caterua discurret. Et diuersitatem quidem eorum non est meæ paruitatis exponere; sed hanc maioribus concedo rationem. Quod autem in promptu est, & ignorare non expedit, dolos scilicet eorum aduersus nos compositos, breuiter indicabo. Hoc primùm debemus mentibus affigere, nihil Deum fecisse, quod malum est, nec ab eius institutione dæmonum coepisse principia? peruersitas ista, non naturæ, sed voluntatis est vitium. Boni etenim, vtpotè à Deo conditi, ex proprio mentis arbitrio ad terras ruere de caelis? ibique in cœni sordibus volutati, gentilitatis impias constituturè culturæ? & nunc de nobis torquentur inuidia, atque vniuersa mala commouere non cessant, nè pristinis eorum sedibus succedamus. Diuersa autem eorum & partita nequitia est. Quidam enim ad summum nocendi verticem peruenire? alij ex comparatione peiorum, videntur esse leuiore; atque omnes pro possibilitate virium, diuersa contra singulas causas sumpsere certamina. Idcirco necessarium est, donum spirituum discernendorum à Domino petere? vt possimus tam fraudes eorum, quam studia præuidentes, aduersùm disparem pugnam vnum Dominicæ crucis eleuare vexillum. Hoc munere Paulus accepto, docebat, dicens; Non enim eius ignoramus astutias. Ad cuius exemplum etiam nos oportet ex his, quæ passi sumus; mutuis nos inuicem instruere sermonibus.

Hostile illis contra omnes Christianos? maximè verò contra monachos & virgines Christi, odium est. Eorum semitis laqueos tendunt, eorum mentes impijs atque obscœnis cogitationibus nituntur euertere? sed nihil vobis in hoc terroris incutiant. Eius delium enim orationibus atque ieiunijs ad Dominum, statim corruunt? nec tamen, si paululum cessauerint, prorsus plenam putetis esse victoriam. Solent faucij grauius affurgere, & mutata arte pugnandi, cum cogitatione nihil egerint, paucioribus terrent, affumentes nunc mulierum, nunc bestiarum, nunc serpentium formas, necnon & ingentia quædam corpora, & vsque ad tectum domus porrectum caput, infinitas species & militum cateruas. Quæ omnia ad primum quoque crucis signum euanescent. His quoque agnitis fallaciarum modis, incipiunt præ sagire, & futurorum dierum euentus velle prædicere. Cumque & in his contèpti fuerint, ipsum iam suæ nequitie principem, ac totius mali summitatem, ad subsidium sui certaminis vocant. Crebrò denique Antonius talem à se visum diabolum afferebat, qualem & beatus Iob, Domino reuelante, cognouerat. Oculi eius ac si species luciferi? ex ore eius procedunt lampades incensæ. Crines quoque incendijs sparguntur, & ex naribus eius fumus egreditur, quasi fornacis estuantis ardore carbonū. Halitus eius, vt pruna, flamma verò ex ore eius glomeratur.

Nota vim
signi crucis
Christi.

Iob 41.

Ibidem.

ratur. Cum huiusmodi terroribus visus est princeps dæmonum, inquit Antonius, & ingentia sæpè, vt dixi, promittens; impietatis suæ definit lingua magniloqua, de qua Dominus triumphauit, ad Iob dicens; Arbitratur enim ferrum, vt paleas; aramentum, vt lignum putridum; maria, vt sata erasa; tartara profunda, tanquàm captiua æstimabit; abyssum, vt deambulatorium. Per prophetam quoquè increpat, dicens; Persequens comprehendam, & omnem orbem terrarum manu mea vt nidum tenebo, & vt oua delicta auferam. Ibidem. Esa. 10.

Sic iniquus funereas euomens voces, benè viuentium aliquos frequenter illaqueat; sed nos nec eius pollicitationibus credere, nec minas formidare debemus; fallit enim, nihilque verum semper promittit. Nam si non mendacia cuncta loqueretur, quomodo talia & tam infinita promittens, hamo crucis vt draco aduncatus à Domino est, & capistrò ligatus vt iumentum; & quasi mancipium fugitiuum vincus circulo, & armilla labia perforatus, nullum omninò fidelium deuorare permittitur? Nunc miserabilis vt passer, ad ludendum irretitus à Christo est; calcaneo Christianorum substratus gemit. Ille, qui vnuerfa maria à se delera plaudebat, ille, qui orbem terrarum manu sua teneri pollicebatur, ecce à nobis vincitur; ecce me aduersum se prohibere non potest disputantem. Contemnenda est, filioli, penitus cum inanibus verbis superba iactantia; fulgorque ille, qui lucere se simulat, non veri splendor est luminis; sed quibus arsurus est, iudicat flammam. Nam dicto citius recedens; suarum secum refert simulacra poenarum. Solent etiam cum modulatione nonnunquàm apparentes psallere. Proh nefas; ad hæc & impuro ore sacra scripturarum eloquia meditantur. Frequenter enim legentibus nobis, quasi Echo ad extrema verba respondent. Dormientes quoquè excitant ad orandum, vt totius noctis somnum eripiant; plerosque etiam, dum se in monachorum nobilitate habitu transferunt, monachos coercerent, & pristina, quibus conscijs sunt, peccata impurant; sed spernenda sunt eorum increpationes; & admonitiones ieiunandi, vigiliarum quoquè fraudulenta suggestio. Ob id enim familiares nobis species assumunt, vt affinitate virtutum nocentes, faciliùs virus interserant; & innocentes quosque, per speciem honestatis elidant. Impossibile postea, durumque hoc studium prædicantes; vt dum onerosum esse videtur quod cœptum est; ex desperatione tædium, & ex tædio succedat ignauia. Idcirco propheta missus à Domino; tu tuosa denuncians; sublimi voce dicebat; Væ qui potat proximum suum subuersione turbida. Huiusmodi enim exhortamenta deprauatoria sunt itineris; quod ducit ad cælum. Iob 40. Fallacia de monum. Habac. 1.

Idcirco cum venisset Dominus ad terras, & vera de eo dæmones prædicarent, (verè enim dicebant, Tu es Christus filius Dei viui) vociferantium ora claudebat, qui vincas hominum linguas soluebat; nè cum præconio veri, peruersitatis venena miscerent; & vt nos eius exemplo, etiam si profutura suaderent, in nullo his commodarem assensum; quia profectò non congruit, nos post libertatem à Domino concessam, & scripturarum præcepta vitalia, à diabolo viuendi capere exempla; qui suum deserens ordinem; sacrum Christi temeravit imperium. Propterea etiam Dominus eum de scripturis loquentem iubebat tacere; quia peccatori dicit Deus; Quare tu enarras iustitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum? Omnia dæmones simulant, colloquuntur sæpè cum fratribus, & eos sæpè conturbant; sæpè inconditos excitant sonitus, manus apprehendant, sibilant; insipienter cachinnant; vt vel in puncto peccati Christianum peccus introeant. Cumque ab vniuersis fuerint repulsi; ad extremum debilitatem suam lamentatione testantur. Et Dominus quidem quasi Deus, & suæ conscius maiestatis, obmutescere his imperabat; nos autem vestigijs sanctorum inhaerentes, eandem gradiamur viam; qui memoratas subtiliùs fallacias peruidentes, canebant; Cum confisteret aduersum me peccator, obmutui, & humiliatus sum, & silui à bonis. Et iterùm; Ego verò tanquàm surdus non audiebam; & sicut mutus non aperiens os suum; Et factus sum vt homo non audiens. Christus silentium vt Dominus imperavit; nos diabolo nihil credamus; & vincimus. Si orare compellunt, si ieiunia suadent; non ex eorum nominis, sed ex nostra consuetudine id agamus. Denique etiam si irruentes mortem nobis intentare videantur, ridendi potius sunt, quàm timendi; quia cum sint debiles; minantur cuncta, nec faciunt. Luc. 4. Nec vera dicenti dæmoni credendum. Psal. 49. Psal. 38. Psal. 37.

Equidem de istis iam transitorie me dixisse memini; tamen eadem nunc explicanda sunt latius; quia non mediocrem affert repetitio medelam. Adueniente Domino, de-

structus

structus est inimicus; & omne penitus eius robur elanguit. Propter quod pristina virtutis memor, quasi tyrannus iam senescens, cum ruisse se videat, in perniciem grassatur humanam; nec tamen potest firmum Deo pectus, cogitationum & ceterarum arte fraudum pervertere. Nam luce clarius est, cum aduersarij nostri nec humana carne sint septi, vt causare valeant; idcirco nos à se non posse superari; quia clauso ostio interiore, intrare non valeant. Et reuera si fuissent hoc fragili corpore colligati; obserato introitu, isdem negaretur accessus. Cum autem (vt diximus) hoc impedimento sint liberi, & obstructa penetrent, atque in omni licenter volitent aere; manifestum est ob enervationem eorum permanere Ecclesiae corpus illa sum. Denique satellites impii cum principe suo diabolo, quem Saluator in Euangelio homicidam & patrem malitiae ab initio fuisse firmat, nobis aduersum se dimicantibus fortiter nullo modo cessissent; si potestas eorum non fuisset ablata. Nam si mentior, cur nobis, satanas, parcis; qui ubique discurras? Cur qui nullo clauderis loco; aduersum te bene viuentium & disputantium non potes labefactare constantiam? Sed fortasse nos diligis, quos quotidie conaris obruere; aut credibile est te esse bonitatis magistrum; & fauere magis optimis, quam nocere; Et quid tam charum tibi esse potest, quam laedere, maxime eos, qui tuis sceleribus viriliter repugnant, secundum quod scriptum est; Quia abominatio est pietas peccatori? Quis tam foecundum ad malitiam possidet pectus? quis tam menditas implere conatur insidias? Scimus te impurissimum cadauer; scimus quia idcirco viuimus Christiani, & contra te nobis est secunda congressio; quia infirmatus es à Domino. Ideo de tuis confoderis iaculis, quia minationem tuam non sequitur effectus? Quod si fallimur; cur cum terrore simulato, cur magnitudine corporum nostram aggredieris fidem? Si voluntatem sequitur possibilitas; tantum tibi velle sufficiat. Is enim potentiae mos est; non extranea fallaciae adiumenta conquirere; sed sua virtute implere quod cupiat. At nunc dum theatri mutatione formarum, quasi rudem infantiam scenica niteris simulatione deludere; exhaustas vires manifestius probas. Nunquidnam verus ille angelus, contra Assyrios missus à Domino, aut populorum eguit societate, aut sonitus quesiuit, aut plausus? & non potius tacitam exercens potestatem, centum octogintaquinque millia hostium sermone velocius iuxta iubentis Domini prostravit imperium? Vos ergo cum fragiles sitis viribus; perpetuus vos consequitur interitus.

At dicet aliquis; Cur diabolus egrediens, beati Iob omnem in ruinam impulit domum? cur eius opibus penitus dissipatis, parietum quoque fundamenta subuertens, vnum numerosae sobolis coaceruauit sepulcrum? cur ipsum ad extremum diri vulneris nouitate percussit? Qui hoc opponit, audiat ediuerso, non diabolum potuisse hoc, sed Dominum; à quo potestas aduersum nos dupliciter datur, vel ad gloriam, si probamur; vel ad poenam, si delinquimus. Quin potius ex hoc animaduertat, ne contra vnum quidem hominem diabolum quicquam potuisse; si non potestatem accepisset à Domino. Nullus enim, quod suae ditionis est, ab alio deprecatur. Sed quid Iob memoro; quem nec expetitur potuit vincere? sed nec contra iumenta quidem eius, nec contra oves, nec contra feras sine concessu Dei proprium robur exercuit; sicut in Euangelio scriptum est; Dæmones autem rogabant eum, dicentes; Si eijs nos hinc, mitte nos in gregem porcorum. Quomodo igitur qui porcorum expetunt mortes, imaginem Dei hominem, & tam charum conditori animal, suo valebunt iure pervertere?

Magna, dilectissimi, aduersum dæmones arma sunt; vita sincera, & intemerata ad Deum fides. Credite mihi experto; pertrimescit satanas recte viuentium vigilias, orationes, ieiunia, mansuetudinem, voluntariam paupertatem, vanae gloriae contemptum, humilitatem, misericordiam, ire dominatum; & precipue purum cor erga Christi amorem. Nouit deterrimus coluber, ex precepto Domini sub iustorum se iacere vestigijs, qui ait; Ecce dedi vobis potestatem calcare super serpentes & scorpiones; & super omnem virtutem inimici. Si autem & diuinationem se habere simulantes, venturos fratres nunciauerint, & affuerint quos venire praedixerant, nec sic fides est commodanda mendacibus; ob id enim praecessere venientes, vt credulitas sibi paretur ex nuncio; & postea aditus ex credulitate fallacie. Verum in hoc nullum Christiano debet esse miraculum; cum non tantum, qui leuitate naturae per cuncta discurrunt, valeant prauegnire gradientes, sed homines quoque equorum velocitate praenectos, nuncient affuturos. Non enim ea,

Iohan. 8.

Ecl. 1.

Imbecillitas satanae.

4. Reg. 19.

Iob 1.

Iob 2.

Matth. 2.

Nota quid satan reformidet.

Luc. 10.

quæ nondum fieri cœpta sunt, referunt? quia Dominus solus conscius est futurorum, sed quorum conspiciunt in actu initium, eorum sibi tanquam apud ignaros vendicant de futuris notionem. Nam quantos nunc putatis velocitate pernice istum cœtum, nostrorumque contra se sermones, ante relatum alicuius hinc positi, longè manentibus indicare? Hoc quod dico, vobis perspicuum fieri potest exemplis. Si quis à Thebaide aut alicuius regionis oppido cœperit proficisci, & hunc dæmones viderint in itinere ambulanti, pernicitate memorata possunt prædicere venientem. Ità & de Nili inundatione solenni, cum multas in Aethiopia viderint pluuias, è quibus fluuius intumescens, ultra aluicum effluere consuevit, præcurrentes ad Aegyptum, nunciant annis aduentum. Hoc autem & homines, si illis celeritas esset tanta naturæ, facillè nunciarent. Vt 2. Reg. 18. enim speculator beati David ad verticem loci celsioris ascendens, prior, quàm hi, qui in terra erant, prospiciens venientes, non quædam incerta de futuris, sed de his, qui venire cœperant, nunciabat? sic & dæmones, cura peruigili omnia considerantes, rapido cursu sibi inuicem nunciant. Sed si fortè contigerit, vt Dei nutu ad finem cœpta non veniant hoc est, si aut viator è media regrediatur via, aut suspensis nubibus, aquæ ad altum cæli cardinem deferantur, tunc decipientium vnà cum credentibus error aperitur.

Hæc gentilitatis fuere principia, his præfagorum dolis apud delubra dæmonum quondam credebantur oracula, quæ aduentu Domini nostri Iesu Christi, indidit sibi silentio, obmutuerunt, suosque perdidit captiuos. Quis (rogo) medicum ex obseruatione membrorum, cum animæ æstuantis incendia, venarum pulsu, lenique digitorum artuum scrutatur, diuinam arbitratur habere notitiam? Quis gubernatorem, nauigationis suæ viam inter cæli sidera requirentem, maiestatis honore veneratur? Quis agricolam de aridis æstatis feruoribus, aut de hyemali aquarum largitate, vel frigore disputantem, non potius de experientia laudat, quàm Dei consecrat nomine? Verùm vt concedamus paulisper vera dæmones nunciare? respondere mihi, quis fructus est nôsse venientia? Nunquid aut sciens hæc aliquando laudatus? aut punitus est nesciens? In hoc vnusquisque sibi præparat seu tormenta, seu gloriam, si vel negligat scripturarum mandata, vel faciat. Nullus ob id nostrum hanc arripuit vitam, vt habeat præscientiam futurorum, sed vt præceptis Domini obediens, amicus esse incipiat de seruo. Curandum est non præscire quæ veniunt, sed implere quæ iussa sunt, nec instituti boni hanc flagitare mercedem, cum magis debeamus victoriam contra diabolum ab auxiliatore Domino postulare. Sed si fortè aliquis hoc libenter assumat, vt futura cognoscat, habeat purum cor? quia credo animam Deo seruientem, si in ea perseverauerit integritate, qua renata est, plus scire posse, quàm dæmones. Talis erat anima Elisei, quæ alijs incognitas virtutes faciebat.

Nunc iam cæteras vobis dæmonum explicabo fallacias. Solent nocte venientes angelos Dei se fingere, laudare studium, mirari perseuerantiam, futura præmia polliceri. Quos cum videritis, tam vos, quàm domos vestras crucis armate signaculo, & confestim soluentur in nihilum? quia metuunt illud trophæum, in quo Saluator aëreas expolians potestates, eas fecit ostentui. Solent etiam varijs simulationibus membra torquere, & nostris procaciter offerre se visibus, vt mentem pauore, & corpus horrore concutiant. Sed & in hoc fides Deo tuta & immota, fugat eos quasi infirma ludibria. Non est autem difficilis bonorum spirituum malorumque discretio, quæ sic, Deo tribuente, panditur; Sanctorum angelorum amabilis & tranquillus aspectus est, quia non contendunt, neque clamant, neque audiet aliquis vocem eorum? verùm tacitè leniterque properantes, gaudium, exultationem, fiduciam pectoribus infundunt? siquidem cum illis est Dominus, qui est fons & origo lætitiæ. Tunc mens nostra non turbida, sed lenis & placida, angelorum luce radiatur? tunc anima cælestium præmiorum aviditate flagrans, effracto (si posset) humani corporis domicilio, & membris exonerata mortalibus, cum his, quos videt, abire festinat ad cælum. Horum tanta benignitas est, vt si quis pro conditione fragilitatis humane, miro fuerit eorum fulgore perterritus, omnem continuò ex corde auferant metum. Ità Gabriel, cum Zacharia loqueretur in templo, & angeli, cum diuinum virginis partum pastoribus nunciarent, & qui Domini corporis agebant excubias, securis videntium se mentibus ostendentes, nè metuerent imperabant. Metus enim non tantum ex pauore animi, quantum ex magnarum rerum

Crucis signaculum
quàm reformident dæmones.

Boni à malis spiritibus vt queant inter nosci.

Luc. 1. 2.
Matth. 28.

rerum sæpè incutitur adspèctû. Pessimorum verò vultus truces, sonitus horridi, for-
didi cogitatus, plausus motusque indisciplinarorum adlescentum, vel latronum? è
quibus confessim timor animæ, sensibus stupor incutitur, odium Christianorum, mo-
nachorum mœrorum tædiumque, suorum recordatio, metus mortis, cupido nequitia, las-
situde virtutis, cordis hebetatio.

Si igitur post timorem horrore concepto successerit gaudium, & ad Deum fiducia,
atque ineffabilis charitas, venisse sciamus auxilium? quia securitas animæ, præsentis
maiestatis indicium est. Sic nanque & Abraham Patriarcha videns Deum, gaudius est:
Johan. 3. & Iohannes cum Mariam superuenisse sentiret, quæ in sacri ventris hospitio vniuersi-
Luc. 1. tatis gestabat parentem, exultauit necdum natus in gaudium. Si autem in cussa formi-
do permaneret, hostis est qui videtur? quoniam nec refouere nouit? vt Gabriel pauen-
Ibidem. tem virginem, nè metuat, iubet? & sicuti pastores nuncio consolati sunt? quinimò
pauorem duplicat? & vsque ad profundam impietatis foueam? vt sibi homines profer-
nantur, impellit.

Exindè misera gentilitas, Dominicæ interdictionis ignara, falsò dæmones deos opi-
nata est. Christianorum autem populos his fallacijs irretiri non passus est Dominus, qui
diabolum in Euangelio, audacter sibi principatum omnium præsumentem, repulit, di-
cens; Vade satanas? scriptum est enim; Dominum Deum tuum adorabis? & illi soli
seruies. Horum verborum etiam nobis licentia est tributa? quia idcirco locutus est ta-
Matth. 4. lia, vt similitudo tentamentorum, auctoris nostri frangatur eloquijs. Illud, mei quoque
Deut. 6. & 10. charissimi, admonet? vt vitæ magis sit vobis, quàm signorum, sollicitudo. Nullus ex vo-
bis hæc faciens, aut ipse superbia intumescat? aut despiciat eos, qui facere non possunt.
Conuersionem magis scrutamini singulorum? in hac vita & imitari vos quæ perfe-
cta sunt, conuenit? & implere quæ desunt. Nam signa facere non est nostræ paruitatis,
Luc. 10. sed Domini potestatis? quæ ad discipulos gloriantes in Euangelio ait; Nè gaudetis quia
dæmones vobis subiecti sunt? sed quòd nomina vestra scripta sunt in cælis. Nominum
enim in libro vitæ conscriptio, testimonium est virtutis & meriti? expulsio autem sata-
næ; largitio Saluatoris est. Vndè his, qui non in vitæ laboribus, sed in prodigijs exulta-
bant, dicentibus; Nonne in nomine tuo dæmonia eiecimus, & in nomine tuo virtutes
Matth. 7. multas fecimus? respondebit Dominus? Amen dico vobis, Non noui vos. Disceditè
me operarij iniquitatis. Non enim nouit Dominus vias impiorum. Hoc ergò magno-
perè postulemus, vt donum spirituum discernendorum mereamur accipere? quò, se-
cundùm sententiam scripturarum, omni spiritui non credamus.

Volueram quidem iam finire sermonem, & silentio premere, quæcunque meæ acci-
derant paruitati? sed nè putetis me frustra commemorasse, quæ euenire non possint,
idcirco licet insipiens fiam, (tamen Dominus, qui secretæ mentis est inspector, nouit
non me causa iactantiæ, sed vestri gratia profectus hoc facere) pauca replicabo de plus
S. Antoni- rimis. Quoties me nimis laudibus efferre conati sunt, cum à me in nomine Domini
us vr à se maledicta reciperent? Quoties augmenta Nili fluminis futura dixerunt? cum à me au-
demonum ditent? Et hoc ad vestram quid pertinet curam? Quoties minitantes vt milites armati,
tentationes repulerit. scorpionibus, equis, beluis? & varijs serpentibus circunderunt me, & domum, in qua
Psal. 19. eram, repleuerunt? cum ego econtra psallerem? Hi in curribus, & hi in equis, nos au-
tem in nomine Domini Dei nostri magnificabimur? & statim misericordia Christi fu-
gabuntur. Quodam autem tempore cum ingenti luce venientes, dixerunt? Venimus,
Antoni, nostrum tibi præbere fulgorem? Et ego clausis oculis, quia lucem diaboli de-
dignabar adspicere, orabam? & dicto citius impiorum lumen extinguebatur. Post men-
ses autem paucos cum coram me psallerent, & de scripturis sibimet sermocinarentur?
ego tanquam surdus non audiebam. Commouerunt aliquando monasterium meum?
& ego mente immobili Dominum deprecabar. Sæpè strepitus, sæpè saltationes, sæpè
sibilos ingesserunt? & me psallente, sonus eorum in voces flebiles vertebatur. Credite
mihi, filioli, quod dicturus sum vobis; Vidi aliquando diabolum excelsum corpore? qui
se Dei virtutem & prouidentiam ausus est dicere? & ait ad me; Quid vis, vt à me tibi do-
netur, Antoni? Atego sputum vi maxima in os eius ingeminans, totum me in eum
Christi nomine armatum ingressi? Et statim ille procerus adspèctus, inter medias manus
exiliuit.

Ieiunanti etiam mihi visus est vt monachus, & panes offerens, his sermonibus suade-
bat

bat vt vescerer; & huic aliquid indulgerem corpusculo; Et tu, inquit, homo es, & humana fragilitate circundaris? labor paululum conquiescat, nè ægritudo subrepat. Illicò luridam faciem serpentis agnouit; & cum ad consueta Christi munimenta confugerem, tanquam per fenestram fumus laberetur, euanuit. Auri quoque decipulam mihi in deserto frequenter tetendit; quod ideò offerebat; vt aut visu irretiret me, aut tactu commacularet. Cum vapularem autem, (nam sæpè me à dæmonibus nõ denego verberatum) canebam; Nullus nr̄e separabit à charitate Christi. Ad cuius vocis auditum in se inuicem defurentes; non meo, sed Domini fugabantur imperio; qui ait; Vidi satanam quasi fulgur cadentem de celo. Hæc ego, filioli, Apostolici memor eloquij, in me transformauit; vt propositum vestrum nec dæmonum terror, nec aliqua lassitudo dissolueret. Sed quoniam ob vestram vtilitatem multa memorando inspiens factus sum; & huius rei vobis impertiri cupio notionem; quam veram esse nullus ambigat audientium.

Pulsauit aliquando dæmon monasterij ostium? Egrediens video hominem enormi sublimitate; porrectum caput vsque ad celum. Cum ab hoc quisnam esset, inquirentem, ait; Ego sum satanas. Et ego; Quid, inquam, hic quæris? respondit; Cur mihi frustra imputant monachi? cur mihi omnes Christianorum populi maledicunt? Et ego; In se faciant; tuis enim frequenter molestantur insidijs. At ille ait; Nihil ego facio; sed ipsi se inuicem conturbant; Nam ego miserabilis factus sum. Rogo; Nonne legisti, Quia defecerunt inimici frameæ in finem; & ciuitates eorum destruxisti? En nullum iam habeo locum, nullam possideo ciuitatem? iam mihi nulla sunt arma; per omnes nationes cunctasque prouincias Christi personat nomen? solitudines ipse quoque monachorum stipantur choris; Ipsi se, quæso, tueantur; & me sine causa non lacerent. Tum ego Dei gratiam cum alacritate miratus; sic ad eum locutus sum; Non tuæ veritati, quæ nulla est, tam nouam & tam inauditam adscribo sententiam? nam cum fallaciæ caput sis; hoc sine mendacio coactus es confiteri. Verè enim Iesus tuas funditus subruit vires; & honore nudatus angelico; volutaris in sordibus. Vixdum verba compleueram; & ille sublimis; Saluatoris delctus est nominatione. Quæ ergò iam, ô filioli, poterit resistere cunctatio? quæ trepidatio manebit vltèriùs? Quis nos eorum turbo poterit conuellere? Securæ sint animæ singulorum? non sibi fingat cogitatio vana discrimina; non aliquis timeat à diabolo sublatum; ad præcipitia se posse deferri. Pellatur omnis anxietas? Dominus enim, qui nostros prostrauit inimicos, manens, vt promisit, in nobis; à varijs nos satanæ munuit incurfibus. En ipse diabolus, qui huiusmodi cum suis satellitibus exercet astutias; nihil se posse contra Christianos fatetur.

Iam curæ Christianorum & monachorum sit, nè per eorum inertiam vires dæmonibus præbeantur. Nam quales nos & nostras repererint cogitationes; tales se nobis præstare cõsueuerunt. Et si quod in pectoribus mala mentis & pauoris semen inuenierint, quasi latrones, qui deserta obtinent loca, coeptos cumulant timores; & crudeliter re imminentes; infelicem puniunt animam. Sin autem alacres fuerimus in Domino, & futurorum bonorum nos cupido succenderit, si semper omnia manibus Dei committamus, nullus dæmonum ad expugnandum valebit accedere? magis enim cum nunita in Christo corda cõspexerint, confusi reuertentur. Ità & Iob firmatum in Domino diabolus refugit; & infelicissimum ludam expoliatum fide; vinculis captiuitatis innexuit. Vna est ergò ratio vincendi inimicum; lætitia spiritualis, & animæ Dominum semper cogitantis iugis recordatio; quæ dæmonum dolos, quasi fumum expellens; persequitur aduersarios potiùs; quàm timebit. Non est enim inscius satanas ignium futurorum; & æstuantis gehennæ copiosa nouit incendia. Sed vt mea iam claudatur oratio, illud in fine commemoro; Cum aliqua se vobis obtulerit visio, audaçter inquirete, quis sit ille, & vnde venerit? ac sine mora, si sanctorum fuerit reuelatio; angelica consolatione timor vertetur in gaudium. Si verò diaboli fuerit oblata tentatio, fidelis animæ percontationibus euanesceat; quia maximum est securitatis indicium; interrogare quisnam sit & vnde. Sic & Iesus Naxæ filius auxiliatorem suum interrogando cognouit; nec Damielie percontantem latere potuit inimicus.

Postquam Antonius dicendi sine fecit, lætantibus cunctis, in alijs virtutis cupido exardescibat, in alijs infirma refouebatur fides; ex aliorum mentibus falsæ opiniones pellebantur; ex aliorum sensibus inanium terrorum pellebatur accessio; simulq; vni-

M m uerſi

Sæpè enim
dæmones
verberant.
Luc. 10.

Psal. 9.

Christus satanæ con-
triuuit vires.

Iohan. 14.

* immitte

Arma contra dæmones.

Iosu. 5.

uerfi cū iam demonum insidias contemnerent, mirabantur in Antonio tantam gratiam spirituum discernendorum; quam, Domino tribuente, perceperat. Erant igitur in monte monasteria, tanquā tabernacula plena diuinis choris psallentium, legentium, orantium; tantumq; ieiunandi & vigiliarum ardorem cunctorum mentibus sermo eius afflauerat, vt futurę spei auiditate ad charitatem mutuam, & misericordias indigentibus exhibendas, iugi studio laborarent; qui infinitam regionem quandam, & oppidum à mundana conuersatione seiunctum; plenum pietatis & iustitię videbantur incolere. Quis tantum monachorum agmen adspiciens, quis virilem illum concordie certum cernens, in quo nullus nocens, nulla detractio susurrionis, sed multitudo abstinentium, & certamen officiorum erat, non in hanc statim erumperet vocem? Quam bonę domus tuę iacob, tabernacula tua israel? tanquā nemora obumbrantia, tanquā paradus super fluuios; tanquā tabernacula, quę fixa sunt à Domino; tanquā cedri Libani circa aquas.

Dum hæc ita geruntur, quibus indiēs beatę vitę studium succresceret; Antonius mansionum in cælo positarum recordans, & præsentis vitę despiciens inanitatem, quasi parua essent quęcunque iam gesserat, separatus à fratribus instituebatur. Cumque eum siue cibum, siue somnum indulgere corpusculo, aut alias naturę necessitates cogere humana conditio; miro afficiebatur pudore, quod tantam animę libertatem modici carnis termini coërcerēt. Nam frequenter cum fratribus sedens, à cibo, qui fuerat appositus, memoria escę spiritalis abstrahatur. Edebat tamen, vt potē homo; sepe solus, sepe cum fratribus. Et cū hæc mira (vt prædixi) ageret, cum confusione tamen animę adhibendam magnoperē corpori diligentiam persuadebat; dicens, nec corpus esse penitus teneandum, nē operatio contra voluntatem creatoris dissolueretur; & ob id omne studium animę conferendum, nē vitij superata corporeis, ad æternas inferni tenebras truderetur; quin immo indultum sibi in carne imperium vindicans, domicilium suum, vt Apostolus Paulus, ad tertium cælum subleuaret. Asserebatque hoc à Salvatore præceptum, in quo ait; Nolite solliciti esse animę vestrę, quid manducetis, aut quid bibatis; nec corpori, quid vestiamini; quia hæc gentes quarunt; vester autem pater nouit, quod indigetis his omnibus. Quarite ergo primum regnum Dei & iustitiam eius; & hæc omnia adjicientur vobis.

His rebus itaque transactis, cū persecutio impijssima Maximiani furore vesano vastaret ecclesiam, sanctis quoque martyribus Alexandriam perductis, relicto & ipse monasterio; secutus est futuras Christi victimas, dicens; Pergamus ad gloriosos fratrum triumphos; vt aut ipsi congregiamur, aut spectemus alios præliantes. Et amore quidem iam martyr erat; sed cū tradere se vtrō non valens, administraret confessionibus in metallis vel in carceribus constitutis, magna cum libertate & cura intrantes ad iudicem exhortabatur; nē terrore impiorum subacti, Dominum negarent. Iamque sententia coronatos exultans; quasi ipse vicisset; vsque ad locum felicitis sanguinis prosequeretur. Quamobrem commotus iudex Antonij sociorumque eius constantia, præcepit nullum penitus monachorum aut obseruare iudicium; aut in ciuitate versari. Et cæteris quidem omnibus in illa die placuit abscondi. Antonius autem impavidus, neglecto persecutoris imperio; lauit ependiten suam. Et alia die stans in quodam eminenti loco, candente præinctus veste, procedentem iudicem suo prouocabat ad spectu, flagrans cupiditate martyrij; ostendebatque nobis, contemptorem pœnarum & mortis Christiani animam perseuerare debere; intantum vt contristaretur, quia volenti pati pro nomine Christi, martyrium non dabatur. Sed Dominus, qui suo gregi parabat magistrum, seruauit Antonium; vt institutio (sicut factum est) monachorum, non solum oratione eius; sed & conspectibus firmaretur. Nunquam tamen à sanctorum confessorum vestigijs separatus est; quin anxia circa eos cura, & charitatis vinculis colligatus; magis carcerem patiebatur exclusus. Postquam autem persecutionis turbo defluerat, & beato episcopo Petro iam ob martyrij gloriam coronato, ad pristinum monasterium regressus, quotidianum fidei ac conscientię martyrium merebatur; acrioribus se ieiunij vigilijsque conficiens; vestimento cilicino intrinsecus, de super pelliceo utebatur; nunquam corpus lauans, nunquam à pedibus sordes abluens, nisi cū per aquas necessitas transire compulisset. Nullus denique Antonij corpus nudum; antequam moreretur, vnquam vidit.

Quo-

Eneomion
monasteri-
orum.

Num. 23.

S. Antonius
vixit sepa-
ratim.2. Cor. 12.
Matth. 6.Antonius
avidus mar-
tyrij.Seruit offi-
ciosè mar-
tyribus.Ieiunia, vi-
gilię, vestes
Antonij.

Quodam autem tempore, cum ab omnium se remouisset oculis, & clauso monasterio neminem omnino suscipere, Martinianus militum præpositus, cuius filia immundi spiritus infestationibus quatiebatur, pulsans ostium, obsecrabat, ut suo pignori subueniret, & exiens, Dominum pro filia deprecaretur. Tum ille aperire quidem minime voluit, prospiciens verò desuper, ait; Homo, quid meum poscis auxilium? mortalis & ego sum, & tuæ socius fragilitatis? si autem credis in Christum, cui deseruio, vade, & secundum fidem tuam ora Deum, & sanabitur filia tua. Confestim ille credens abiit, & inuocato Iesu, filiam reduxit incolumem. Multa & alia mirabilia per eum Dominus operatus est, & merito. Qui enim promisit in Euangelio, Petite, & dabitur vobis. inuento, qui mereretur accipere, suam potestatem non negauit. Nam plures vexatorum ante monasterium eius, clauso introitu, dormientes, fuis per eum ad Christum precibus, purgabantur. Hæc illi multitudo venientium, desideratam solitudinem auferens, radio fuit. Metuens itaque, ne signorum copiosa concessio aut suos animos extolleret, aut alios plus de se, quam videbant in ipso, cogeret asstimare, ad superiorem Thebaidem pergere cogitauit, vbi nullus eum agnosceret. Et à fratribus acceptis panibus, sedebat super fluminis ripam, transitum nauis obseruans. Illo talia cogitante, vox ad eum desuper facta est, dicens; Antoni, quò pergis, & quare? At ille intrepide, quasi consuetam vocem loquentis agnosceret, respondit; Quoniam non sinunt me quiescere populi, idcirco ad superiorem Thebaidem ire optimum duxi, præcipue quia & ea exigor, quæ virtutem meam possibilitatis excedunt. Et vox ad illum ait; Si ad Thebaidem vadas, & ad pastoralia (vt cogitas) pergas, maiorem ac duplicem sustinebis laborem. Si autem verè quiescere cupis, vade nunc ad interius desertum. Cumq; Antonius diceret, Quis mihi locum auum poterit ostendere? ignarus enim sum locorum, confestim ei qui loquebatur, Saraceni indicauit, qui mercandi gratia ad Aegyptum venire consueuerant. His appropinquans Antonius, rogauit vt & se pariter adducerent in desertum. Nullus obnixus est, sed tanquam à Deo missum comitem suscipientes, amplexi sunt eius societatem.

Tribus autem diebus & noctibus itinere confecto, inuenit montem valde excelsum, ad cuius radices fons aquæ dulcis labebatur, & campus haud magnus totum ambiens montem, qui palmulis perpauca, & his neglectis, consitus erat. Hunc Antonius locum, quasi à Deo sibi offerretur, amplexus est. Is enim erat, quem sibi ad fluminis ripam sedenti, qui loquebatur, ostenderat. Et primò quidem accipiens à comitibus panes, solus remansit in monte, nullo alio eum eo conuersante. Quasi enim propriam domum agnosceret, habebat locum illum. Saraceni quoque videntes eius fiduciam, optato per eum transitu, panes eidem cum lætitia deferebant, nec non palmarum, licet mediocri, attamen aliquantò solatio refouebatur. Exindè cum fratres agnito loco, tanquam ad patrem filij, sollicitè alimenta transmitterent, videns Antonius quòd ob suum refrigerium multis onerosus labor indiceretur, & parcens etiam in hoc monachis, rogauit vnum de aduenientibus, vt sarculum sibi bis acutum cum frumento deferret. Quibus allatis, circuiens montem, haud grandem culturæ aptum reperit locum, ad quem deriuata desuper aqua poterat influere, ibique seminauit, atque exindè annum sibi panem elaborans, gaudebat, quòd sine cuiusquam molestia ex proprijs manibus viueret in deserto. Sed cum rursus etiam illuc quidam venire cœpissent, misertus est lassitudinis eorum, & olus in paruo terræ cespite coluit, vt post asperum iter aliquo venientes solatio refouerentur. Hoc fratrum refrigerium, & paruulam messem bestia, propter aquas illuc conuenientes, depasta sunt, e quibus vnam apprehendens, dixit omnibus; Cur me laeditis nihil à me læsæ? Abite, & in nomine Domini ne huc appropietis ulterius. Quis non credat post hanc denunciationem, quasi timentes, nunquam illuc bestias appropinquasse? sic Antonio impenetrabilia montium & deserti interiora captanti, orationibus etiam dedito, introeuntes fratres magnis vix precibus extorserunt, vt oliuas & legumen & oleum, quod post menses aliquot ministrabant, dignaretur accipere, & senili modicum laxaret arati.

Proh quantas ibi conuersans expertus est luctas! Verè, secundum quod scriptum est, Eph. 6. non illi aduersus carnem & sanguinem fuisse colluctationem, sed aduersus principatus & potestates, ab his, qui ad eum veniebant, agnouimus. Illic enim tumultus & voces populi, armatorumque sonitus, prorsus plenum montem daemonum multitudine se vidisse.

Dæmonia
ca sanatur.

Matth. 7.

Antonius
ad montem
se recipit.Verbo ab
igit bestias
olus depas
scentes.

Pugnat cum demonibus. disse referebant; ipsum etiam quasi contra inimicos palam resistentem; & fortiter colucentem. Qui tamen & aduenientes suo refouebat hortatu; & flexis genibus, armis quoque orationum omnem solitudine vnum hominem nec demonum quotidianas expansiones; nec tantarum bestiarum, quadrupedum, siue reptilium diuersas cessasse feritati. Iuste Dauid cecinit? Qui confidunt in Domino, sicut mons Sion, non commouebitur in aeternum. Immobilem & tranquillam retinens animi firmitatem; & daemones fugabat; & feras (sicut scriptum est) secum pacificabat. Sed & diabolus, vt supradictus propheta ait, obseruans eum, frendebat dentibus suis? Et ille Saluatoris auxilio ab vniuersis tutus perseuerabat insidijs. Quadam ergo nocte, cum peruigil Antonius obsecraret Dominum, tantos in monasterium eius bestiarum greges coaceruauit; vt omnes eremi beluas circum se adspiceret. Quae cum rictu oris morsum corpori minitarentur; intellexit hostis astutias; dixitque; Si aliqua a Domino in me vobis est tributa licentia, deuorate concessum? Sin autem demonum huc venistis impulsu, quantocyus abite; quia Christi famulus sum; ita factum est; & ad iubentis vocem omnis beluarum multitudo, quasi maiestatis verbera caederetur, aufugit.

triciam Monstruosa bestia. Non multi post haec fluxerant dies; & alia oritur cum eodem hoste certatio. Operante illo (nam semper, vt venientibus pro his, quae sibi derulerant, aliquid munusculum rependeret, laborabat) traxit quandam sportellam, quam texebat, * triciam siue funiculum. Ad cuius motum exurgens, vidit bestiam puberentis humanam faciem praeferentem; quae exinde in asinam finiebatur. Post cuius adspicium vexillum crucis in fronte sua pingens, hoc tantum ait; Christi seruus sum? si ad me missa es, non fugio. Nullum in medio spatium; & statim informe prodigium quantocyus cum satellitum turba fugit; & in medio cursu ruens, extinctum est. Ista autem explosi mors atque enecati prodigij, demonum erat communis interitus; qui omni studio laborantes; Antonium a deserto deducere non valuerunt. Mirandis plius miranda succedunt. Non grande post ista

Fratres, eorum victus precibus, inuisit. tempus excefferat; & tantarum victoriarum homo, fratrum precibus vincitur. A monachis enim rogatus, vt eos dignaretur inuisere, vna cum his profectus est, impositis camelo aqua & panibus; quia nusquam praeter monasterij locum, ex quo hauserant, potabilis aqua per arentem viam reperiebatur. Verum in medio itinere bibendi subsidia defecerunt? Ardor nimius, aestus intolerabilis, mortem cuncta minantur. Circueunt, & querunt saltem collectam pluuijs lacunam? nihil prorsus remedij; nihil occurrit penitus ad salutem. Camelus quasi periturus & ipse est uans, dimittitur; aestuantis pectus exuritur; & sitis desperatione feruescit. Mouit senem fratrum commune discrimen; & vehementissime contristatus ingemuit. Dehinc ad solita precum auxilia confugiens, paululum ab eis secessit; ibique genibus flexis; supplices manus tetendit ad Dominum. Nec mora; & ad primas rogantis lachrymas, in orationis loco fons ebulliens erupit;

Fons erumpit ad eius preces. ibique extincta siti, & arentia membra refecta sunt; & plenis vtribus inuentum potant camelum. Ita enim casu euenerat, vt camelus errans per eremum, dum funiculum trahit; in quodam lapide eiusdem funiculi alligatione teneretur.

Tandem confecto itinere ad monachos, qui cum inuitauerant, peruenit. Tunc vero quasi Patri omnes obuiam occurrerunt; honorifico salutatu in oscula eius & amplexus certatim ruunt. Proposito feruenti gaudet Antonius; & laetantibus de aduentu suo cunctis, quasi xenia de monte portans; spiritualia impartitur alimenta. Laudat veterum studia; horratur nouorum. Sororem quoque iam vetulam virginem videns; & aliarum puellarum magistram, mira exultatione sustollitur. Exinde quasi diu abesset ab eremo, rursum festinauit ad montem; plurimis iam ad illum venientibus, cum etiam vexati a demonibus, malo necessitatis coacti, auderent deserta penetrare; quos ille consolans, & monachis in commune precipiens, aiebat; Credite in Iesum fideliter, mentem a cogitationibus sordidis, carnem ab immunditijs seruate puram, & iuxta eloquia diuina, ne seducamini in saturitatem ventris? odite vanam gloriam, orate sapienter, psallite vespere, mane, & meridie, mandata scripturarum reuoluite; Recordamini gestorum, quae sancti quique fecerunt; vt exempli memoria animam incitet ad virtutem; refrenet a vitijs. Suadebat etiam iugi meditatione retinendum Apostoli sermonem, quo ait? Sol non occidat super iracundiam vestram. Non tantum autem super iracundiam solem occidere non debere interpretabatur, sed & super omnia delicta hominum; ne peccatorum

Ephe. 4.

rum vnquam nostrorum aut in nocte luna; aut in die sol testes abscederent. Illius quod admo-
nebat præcepti memores esse, quo dicit in alijs. ^{2. Cor. 13.} Dijudicate vosmetipsos, &
probate; vt rationem dici noctisque facientes; si in se delictum depræhendissent, pec-
care desisterent? Sin autem nullus error decepisset, perseverantes instarent potius in-
cepto, quam arrogantia tumidi aut alios contemnerent, aut sibi iustitiam vendica-
rent; iuxta supradicti doctoris eloquium, dicentis; Nolite iudicare ante tempus; magis
debere eos Christo, cui soli occulta patent; reseruare iudicium. Multas esse (vt scri-
ptum est) vias, quæ videntur hominibus iustæ, sed fines earum ad profundum respicere
infernî? sæpè nostra non posse nos intelligere peccata, sæpè falli in ratione gestorum?
aliud esse Dei cuncta cernentis iudicium? qui non ex superficie corporum; sed ex men-
tium iudicaret arcanis. Aequum autem esse nos nobis compati, & inuicem onera nos-
tra portare; vt concessio examine Saluatoris; proprias conscientias nosmetipsos dijudi-
cantes intueremur.

Necnon dicebat, magnam esse ad virtutem viam, si singuli vel obseruarent quid ge-
rerent, vel vniuersas mentium cogitationes fratribus referrent? Non enim posse ali-
quem peccare, cum relaturus esset ad alium quæcunque peccasset; & subire pudorem
in publicum turpia proferendi. Denique nullum peccantem coram alio audere pecca-
re? etiam si peccet, tamen testè vitare peccati? mentiri magis & negare ei; & vetus deli-
ctum nouo inficiandi augeri delicto. Igitur quasi sub oculis, aiebat, nostris & cogita-
tu confundimur, & actû, si omnia referenda faciamus? multo autem magis, si peccata
nostra fideliter describentes, digeramus in ordinem. Tunc verò annotatio delictorum,
fratrum videbitur oculis? timebimus peccati ceras conscientias, ipsi nos arguent apices?
& quomodo meretricibus membra miscentes? confunduntur ad præsentiam cætero-
rum; ita nos erubescemus ad literarum scripturas. Hæc agamus, hanc virtutis gradia-
mur viam? & corpora mentibus subiugantes; perniciosas diaboli conteramus insidias.
Talibus sermonum hortamentis & venientes ad se monachos incitabat ad studium; &
patientibus condolebat; pluresq; eorum Dominus per Antonium liberauit. Nunquam
tamen aut de incolumitate curatorum est inflatus ad gloriam; aut contristatus de ob-
sellis adhuc corporibus, murmurauit. Magis autem eodem semper animo & vultu ma-
nens, gratias Deo referebat? suadens occupatis, vt correptionem, qua vexabantur; pa-
tienter ferrent: Non enim Antonij aut cuiusquam omnino hominum hanc esse medi-
cinam, sed Domini solius; qui consuevit & quibus vellet; & quo vellet tempore, dare sa-
nitatem. Ità consolatione sua, & vexatos æquanimiter ferre tentationem; & iam libe-
ratos non sibi; sed Domino gratias referre docebat.

Fronto autem quidam vir ex Palæstina, qui infestissimo dæmonio vexabatur, (nam
& linguam eius laniabat dentibus, & oculorum nitebatur lumen extinguere) perrexit
ad montem; rogauitq; beatum senem; vt pro se Dominum rogaret. Orauit Antonius;
dixitq; ad eum; Vade; & curaberis. Illo incredulo sibi, & violenter ibidem contra præ-
ceptum remoranti; eadem geminans Antonius; dixit ad eum; Hic curari non poteris.
Egredere; & calcata Aegypto; statim te misericordia Christi consequetur. Tandem cre-
didit, & profectus est; ac visa Aegypto, secundum promissionem senis, quam ei Domi-
nus oranti reuelauerat; infestatio cessauit inimici. Virgo quædam, quæ à Tripolitana
regionis ciuitate * erat; inauditis ac flebilibus doloribus laborabat. Etenim narium
purgamenta, oculorum lachrymæ, aurium putridus humor in terram cadens; conse-
ssim in vermes conueriebantur. Augebat calamitatem corpus paralyti dissolutum;
oculos quoque peruersos contra naturam habens. Huius parentes cum ad Antonium
monachos ire didicissent; credentes in Domino, qui pertinacem sanguinis fluxum in
Euangelio tactu simbria stare præceperat; rogauerunt, vt miserabilem filia comitatum
susciperent. Illis renitentibus eam vsq; ad Antonium perducere; remansere parentes
eius foris cum filia debili apud beatum confessorem & monachum Paphnutium; qui
effosso pro Christo oculo sub Maximiano persecutore, tali de honestamento corporis
plurimum gloriabatur. Peruenierunt autem ad Antonium monachi? Cumq; de puella
morbo referre disponderent, relationem eorum senis sermo præuenit; & omnem debi-
litas & itineris vsque ad sanctum Paphnutium causam, quasi ipse interfuisset, exposuit.
Rogantibus autem monachis, vt parentibus cum filia permitteretur ingressus; non
concessit; sed ait; Ite; & inuenietis puellam, si non est mortua; curatam. Et adiecit; Nul-
lus

Vide sancti
viri humili-
tatem.

lus debet ad meam humilitatem venire, quia largitio curationum non est humanæ mi-
seriæ; sed Iesu Christi misericordiæ, qui ubique in se credentibus præstare consuevit
auxilium. Quamobrem & illa, pro qua petitis, suis precibus liberata est: & cum ad Do-
minum orarem ego, mihi præscientia sanitatis eius indulta est. Dixit; & verba eius pu-
ellæ incolumitas secuta est. Nam exeuntes foras ad beatum Paphnutium, & filiam so-
spitem; & parentes lætos repererunt.

Multa cog-
nosceret ex
diuina res-
uelatione.

Non multos autem post illos dies cum duobus fratribus euntibus ad Antonium
aqua in itinere defecisset, & vno siti mortuo, alter iaceret in terra mortem expectans;
Antonius sedens in monte, celeriter ad se duos monachos vocat, qui fortè ibidem sunt
reperiti; & festinatò præcepit, vt lagenam aquæ assumentes, inuaderent iter, quod du-
cit ad Aegyptum, dixitque; Vnus è fratribus huc aduenientibus modò migravit ad Do-
minum; alter, si non succurreritis, addetur: hoc enim mihi nunc oranti reuelatum est.
Sic ait; & iuxta præceptum eius monachi festinant, extinctum corpus inueniunt, ter-
raq; illud operientes, alterum refocillatum, suo iunxerunt comitatu: erat autem spa-
tium itineris vnius diei. Fortasè hîc aliquis quærat, cur non antequàm moreretur ho-
mo, Antonius dixerit. Incongruò prorsùs Christianis argumento vitur; quia non An-
tonij, sed Dei fuit iudicium; qui & de recedente, quam voluit, sententiam tulit; & de si-
tiente reuelare dignatus est. Hoc tantùm in Antonio mirabile est, quòd in monte re-
motissimo sedens, corde perugli cuncta procùl posita, Domino indicante, cognosce-
ret. Alio rursùs tempore cum sederet in monte, & oculos subito tetendisset ad cæ-
lum; vidit nescio quam animam, lærantibus in eius occursum angelis, ad cælum perge-
re. Cuius spectaculi nouitate stupefactus; beatum dixit sanctorum chorum; orauitq;
vt sibi rei præsentis agnitio panderetur. Et statim vox ad eum facta est, in quicquid in monte

Ammonis
anima it in
cælum.

esse Ammonis monachi animam; qui Nitriæ morabatur. Erat Ammon vir grandæ uis,
qui perseueranter à pueritia vsque ad senectutem in sanctitate vixerat. Itinere quoque
dierum tredecim à Nitria, locus, in quo sedebat Antonius, diuidebatur. Videntes ergò
eum monachi admirantem, qui venerant, deprecati sunt; vt causam hilaritatis edice-
ret. Quibus ait, modò Ammonem quieuisse; quem propter frequentem eius ad Anto-
nium comeatum, & propter celebritatem indultorum ei à Domino signorum, opti-
mè nouerant; de quibus etiam hoc vnum dicendum est. Necessè ei fuit aliquando flu-
men nomine Lycum, subitis aquis inundatum, transuadare; rogauitq; Theodorum, qui
cum ipso erat, vt paululum à suo separaretur ad spectu; nè nuditatem inuicem corporis
vtriq; conspicerent. Recessit Theodorus; nihilominùs ille seipsum cum vellet nuda-
re, erubuit. Cogitantem autem eum in alteram ripam virtus diuina transposuit. Rur-
susq; Theodorus eum videret hoc; & ipse Deo deuotus, transiens ad senem; mirari
cepit; quòd tam velociter fluuium transuadasset. Cumq; nihil humoris in pedibus, ni-
hil in vestibus eius aquæ conspiceret; rogauit eum, vt tam incredibilem translationem
quasi filio pater exponeret. Nolente illo dicere, quæ acciderant, amplexus est pedes eius;
iurauitq; non se priùs dimissurum, quàm sibi id, quod celabat, referret. Videns ergò
senex contentiosè vincere volentem fratrem, exegit vicissim ab eo, vt nulli hoc ante
suam mortem indicaret; atque ità confessus est, se subito in alteram ripam fuisse trans-
positum, neque omninò vndis impressisse vestigia; Dominici corporis hoc tantummo-
dò priuilegium asserens; & eorum, quibus ipse, vt Apostolo Petro, donauerit, vt aqua-
rum leuitati humanum corpus insisteret. Hæc autem Theodorus promisso tempore
post eius mortem retulit. Monachi verò, quibus dixerat Antonius de morte Ammo-
nis, notauerunt diem; & venientibus de Nitria fratribus post dies triginta, sciscitantes
repererunt illo die, illaq; hora dormisse Ammonem; qua animam eius ferri senex vide-
rat. Vtriq; igitur puritatem mentis in Antonio mirati sunt; quomodo rei tam longè
gestæ statim ad eum fuisset perlata cognitio.

Obserua pu-
dicitiam &
miraculū.

Matth. 14.

Archelaus quoq; comes cum eum inuenisset in exteriori monte, rogauit vt oraret
pro Polycratia Publij filia, quæ in Laodicea erat, admirabili & Christo dedita virginè;
Patiebatur enim pessimos stomachi & lateris dolores, quos ieiunij nimij, vigilijsque
contraxerat; & erat penitè toto debilis corpore. Orauit Antonius; & diem, quo fuerat
oratio facta; annotauit Archelaus. Redit Laodiceam; & inuenit virginem incolumem.
Percontatus diem sanitatis; reperit tempus medelæ cum annotatione congruere.
Et omnes admirati sunt; agnoscetes eo tempore illam fuisse à doloribus liberatam à
Domi-

Polycratia
virgo cura-
tur.

Domino quo orans Antonius pro ipsa bonitatem Saluatoris inuocauerat. Sæpè etiam ad se venientium turbarum ante dies & menses, & causas prædixit, & tempora. Nam quosdam videndi eum tantùm desiderium, alios imbecillitas, nonnullos obsessa à dæmonibus corpora pertrahebant. nemo tamen vnquam vexationem aut detrimentum laboris itineris conqueustus est: egrediebantur omnes spiritali cibo pleni. At ille præcipiebat, non suæ laudi hanc admirationem ab eis applicari debere, sed Domini; qui suam notionem hominibus pro capacitate mortalitatis indulserit.

Quodam autem tempore cum exisset ad exteriora monasteria, & rogatus esset à fratribus, vt in nauì quadam cum monachis proficiscentibus oraret; ascendit, & solus ex omnibus odorem sensit teterrimum. Asserebant cuncti piscium falsorum, & caricarum in nauì positarum hunc esse putorem. At ille alterius rei se foetorem sentire affirmauit. Adhuc loquente illo, adolescens quidam possessus à dæmone, qui præcedens iuxta carinam se nauis absconderat; repenti exclamauit. Quo statim per Antonium in nomine Domini nostri Iesu Christi curato; intellexere vniuersi; illum diaboli fuisse putorem. Alius quoque ad eum, vir inter suos nobilis, dæmoniosus adducitur; tanta oppressus infania, vt non sciret se esse apud Antonium; nec non & corporis sui superflua comederet. Quamobrem rogatus senex ab his, qui eum adduxerant, vt pro illo Dominum oraret, intantum iuuenis miseræ condoluit; vt tota nocte peruigilans cum eo, aduersus patientis insaniam laboraret; Sed cum iam lucefceret, & obsessus, impetu in Antonium facto, vehementer eum impulisset; irasci cœperunt qui eum adduxerant; cur seni fecisset iniuriam. Quibus Antonius ait; Nolite alienam culpam iuueni misero adscribere? furor iste obsidentis est; non obsessi. Idcirco autem in hanc prorupit dolens hostis audaciam, quia Dominus ad aridam regionem ire eum iussit? & expulsi satanæ iudicium; iste aduersus me impetus fuit. Nulla post verba mora; adolescens recepto sensu, & gratias agens Deo, & locum ubi esset; agnouit, & totum Antonium complexans; deo felatus est. Innumera & alia istiusmodi signa sunt; quæ monachorum concordii sæpe relatione cognouimus.

Verùm non tantùm his adhibendus est stupor; quia multo plùs, quæ sequuntur, conditionem nostræ fragilitatis excedunt. Hora circiter nona, cum ante cibum orare cœpisset, raptum se sensit in spiritu, & ab angelis in sublime deferri. Prohibentibus transitum aëris dæmonibus, cœperunt angeli contradicentes requirere, quæ esset causa retinendi; nullis existentibus in Antonio criminibus. Illis verò ab exordio natiuitatis replicare peccata nitentibus, calumniosa angeli clausurunt ora, dicentes; non debere eos à natiuitate eius delicta narrare, quæ iam Christi essent bonitate sopita; si qua autem scirent ex eo tempore, quo esset factus monachus, & Deo se consecrasset, licere proferri. Accusabant dæmones, multa procaciter mentientes; & cum deessent probamenta fallacibus; liber Antonio consensus aperitur. Et statim rediens in se in eo loco, quo orare cœperat; hoc se rursùm vidit esse quod fuerat. Tunc verò oblitus esca, ex illa hora noctem gemitu ac lamentatione transegit; reputans secum humanorum hostium multitudinem, & colluctationem tanti exercitus, & laboriosum per aërem iter ad cælum; & hoc Apostoli dictum, quo ait, Non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus principem potestatis huius aëris. Qui sciens aëreas potestates ob id semper tentare, luctari, contendere; nè nobis liber transitus esset ad cælum; hortabatur monens; Assumite arma Dei, vt possitis resistere in die malo; vt nihil mali habens, quod de vobis dicere possit, inimicus confundatur. Nos autem Apostolici sermonis recordemur, dicentis; Siue in corpore, siue extra corpus, nescio; Deus scit: Et Paulus quidem vsque ad tertium cælum raptus est, ibique auditis verbis ineffabilibus descendit; Antonius autem vsque ad aërem sublatus; post colluctationem liber apparuit.

Habebat etiam istiusmodi donum; si cuius rei sedens in monte ignarus fuisset, & eius secum inquireret notionem, oranti ei à Domino reuelabatur; & erat, secundum quod scriptum est, à Deo doctus. Denique cum à fratribus haberetur iste tractatus, & ab eo sedulo sciscitarentur, quemadmodum se post corporis sarcinam anima gereret, quive ei locus post exitum concederetur; proxima nocte vox desuper inclamitans nomen eius, ait; Antoni, exurge; exi & vide. Qui exurgens, egressus est; sciebat enim, quibus

Dæmonis
foetore fo-
lus sentit
Antonius.

Sanatur ob-
sessus.

Antonius
accusatur
procaciter
à dæmonibus.

Eph. 6.

Ibidem.

Tit. 2.

2. Cor. 12.

Iohan. 6.

Esa. 54.

Visio S. Antonij.

respondere deberet. Et eleuatis ad cælum oculis, vidit quendam longum atq; terribilem, caput vsque ad nubes attollentem? vidit etiam pennatos quosdam volare cupientes ad cælum, atque illum extensis manibus prohibere transitum: è quibus alios apprehensos, elidebat ad terram? alios frustra retinere contendens, dolebat super se ad cælestia transuolare: & maximum gaudium mixtum mœrore, victi victoresq; tribuebant. Statimq; ad eum vox facta est, dicens: Animaduerte, quod vides. Et tunc coepit illuminato corde intelligere, animarum esse conscensum, & diabolum prohibentem? qui & sibi retineret obnoxios, & sanctorum, quos decipere non poterat? cruciaretur volatu. His visionum exemplis incitatus, quotidie ad meliora crescebat. Neq; verò id, quod sibi reuelatum fuerat, causa iactantiæ fratribus indicabat? sed cum orans iugiter, Dei laudaret auxilium, interrogantibus compellebatur edicere: nec spirituales filios pura in Christo anima celare quicquam volebat? præsertim cum huiusmodi signorum relatio, & amorem ministraret proposito, & fructum laboris ostenderet.

Defert clericus Antonij.

Nunquam ille aut ira subita concitatus, patientiam rupit? aut humilitatem crexit in gloriam. Nam omnes clericos vsq; ad vltimum gradum ante se orare compellens, Episcopis quoque atq; presbyteris, quasi humilitatis discipulus, ad benedicendum se caput submittebat? Diacones verò, quia ad eum vtilitatis causa veniebant, cum pro adiutorio eorum eis præsentibus disputaret, ad orandum Dominum sibi præponebat? non erubescens & ipse discere. Nam & interrogabat eos frequenter, cum quibus erat? & si aliquid ab eis necessarium audiërat, se fatebatur adiutum. Habebat autem & in vultu magnam gratiam? & admirabile à Salvatore etiam hoc munus acceperat. Si quis enim ignarus eius, inter multitudinem monachorum eum videre desiderasset, nullo indicante, cæteris prætermisiss, ad Antonium currebat, & animæ puritatem agnoscebat ex vultu? & per speculum corporis, gratiam sanctæ mentis intuebatur. Nam semper hilarem faciem gerens, liquidò ostendebat, se de cælestibus cogitare? sicut scriptura ait: Corde lætante vultus floret? sed in mœrore continuò tristatur. Ità & Iacob agnouit Laban focerum suum insidias sibi machinantem, dicens ad filias eius: Non est facies patris vestri, sicut heri & nudius tertius. Sic Samuel agnouit David? lætificatos enim habebat oculos? & dentes sicut lac candidos. Similiter agnoscebatur Antonius, quia semper eandem faciem inter prospera & aduersa retinens, nec secundis extollabatur, nec frangebatur aduersis. Erat enim & in vultu amabilis, & in fidei puritate mirabilis.

Hæreticos vitat & detestatur.

Nunquam schismaticorum se miscuit communioni, antiquam eorum sciens prauitatem atque transgressionem? Nunquam Manichæis aut alijs hæreticis saltem amabilia verba largitus est, nisi tantum ea, quæ eos possent ab iniquitatis errore reuocare, denunciando talium amicitias atque sermones perditionem esse animæ. Sic etiam Arrianos detestabatur? vt omnibus diceret, nec iuxta eos quidem esse accedendum. Nam cum venissent quidam Arrionitæ, reperit post eorum examinationem infelicissimam sectam, & fugauit eos de monte? dicens, multò serpentibus deteriores horum esse sermones. Mentientibus autem Arrianis aliquando, Antonium ità vt se credere, admiratus eorum audaciam, & iusti doloris ira commotus, rogatusque ab Episcopis atque vniuersis fratribus, Alexandriam descendit, ibique Arrionitas publico sermone condemnauit? vltimam hanc esse hæresim, & Præcursorem Antichristi affirmans, prædicauitq; in populo filium Dei non facturam, non ex vllis extantibus, sed proprium, & vnius cum Patre substantiæ? nè creatura potius, aut adoptio, aut appellatio videretur? impium esse dicens vel mente concipere. Erat, quando non erat, cum verbum Dei Deus, qui est semper, Patri sit coæternus? quia ex eo natus est Pater, qui semper est. Vnde aiebat: Cum Arrianis vobis nulla sit coniunctio. Quæ enim societas luci ad tenebras? Vos fideliter credentes, Christiani estis? illi verbum, id est, filium, qui ex Deo Patre est, creaturam docentes, nullo interuallo à gentibus separantur, qui seruiunt creaturæ potius, quam creatori qui est benedictus in secula. Ipsa (mihi credite) irascuntur elementa, & omnis contra Arrianum furor, secundum Apostoli dictum, ingemiscit creaturæ, quòd sibi Dominum suum, per quem omnia, & in quo omnia facta sunt, videat aggregari.

Rom. 1. Rom. 8.

Hæc tanti viri prædicatio exprimi non potest? quantum ad fidem populos roborauerit. Lætabantur quippe hostilem & Christo inimicam hæresim anathematizari ab Ecclesiâ

Ecclesiæ columna. Nulla tunc ætas, nullus sexus domi remansit. Taceo de Christianis. Pagni quoque, & ipsi idolorum sacerdotes, ad Dominicum imperium conuolabant, dicentes; Precamur, vt videamus hominem Dei? quia hoc apud vniuersos conspicuum erat nomen Antonij. Ambiebant quoque saltem simbriam vestimenti eius attingere, multum sibi & tactum prodesse credentes. Quot tunc diabolica obsidione, & varijs infirmitatibus liberati? quot simulacris erepta sunt spolia? quanti etiam ab errore gentilium retracti, nostro iuncti sunt gregi? Tanti certe, vt paucorum dierum spatio, ex idolorum superstitione conuersio, omnem per annum credentium vinceret turbam. Prætereà cum irruentem multitudinem comites repellerent, æstimantes illi tædio conuentum populi fore; ille tranquillo animo dicebat; Nunquid hic coetus, demonum maior est turbis? nunquid obsequentium multitudo, colluctatorum in monte nostrorum ceteris est numerosior? Accidit etiam, vt cum eum redeuntem circa portam profugeremur, à tergo quædam mulier clamitaret, dicens; Expecta homo Dei, filia mea atrocissimo vexatur demonio? expecta, obsecro, expecta, nè & ego corruens inteream. Hoc audito, mirabilis senex à nobis admonitus; volens tamè & ipse, paululum substitit. Cumq; appropinquante muliere puella iaceret explosa; orauit tacitus Dominum Iesum, & ad comminationem eius statim spiritus impurus egressus est. Puella incolumis; populus in laudibus Dei; mater in gaudio fuit. Ipse autem lætabatur; quia ad desideratam solitudinem repedabat. Erat autem valde sapiens; & hoc in se mirabile habebat, quia cum literas non didicisset, ingeniosissimus & prudentissimus erat.

Permulci
ab eo cu-
rantur.

Dæmonem
eijcit.

Philosophi
tentat An-
tonium.

Item alij.

Coloss. 4.

Rursus alij,
si que do-
ctissimi.

Nota acu-
men sancti
viri.

* numen

Aliquando enim Philosophi duo gentiles venerunt ad eum, putantes Antonium se posse decipere? erat verò in exteriori monte. Quos cum vidisset, paganos intellexit ex vultu? & procedens ad eos, per interpretem ita cœpit loqui; Quare tam longè ad stultum hominem sapientes se vexare voluerunt? Illis dicentibus, non esse illum stultum, sed & nimium sapientem, vigilanter respondit; Si ad stultum venistis, superfluum est labor vester? si autem putatis me sapientem esse, & sapientiam habere, bonum est imitari quod probatis; quia bona conuenit imitari. Si ego ad vos venissem, vos imitarer? sed quia vos ad me, quasi ad sapientem venistis, estote, sicut ego sum; Christiani. Abscefferunt Philosophi, vtrunque mirantes, & acumen ingenij, & dæmonum expulsionones. Alios quoque similiter mundi sapientes, qui eum irridere cupiebant, quia literas ignoraret; tali disputatione colligauit, dicens; Respondete mihi? quid prius, sensus, an literæ? & quid cuius exordium? sensus ex literis, an literæ oriuntur ex sensu? Illis asserentibus, quod sensus esset author atque inuentor literarum, ait; Igitur cui sensus incolumis est, hic literas non requirit. Quis presentium post hanc colluctationem non exclamauerit, cum obstupuerint & ipsi, qui victi sunt, tantam in imperito literarum, sagacitatem animi admirantes? Neque enim vt in solitudine & montibus versatus, atque omnem ibidem exigens vitam, agrestis & rudis erat? sed iucundus atq; affabilis, sermonem, secundum Apostoli præceptum, diuino cõditum sale proferebat, ita vt inuidia caceret, & amore omnium potiretur.

Inter hæc, quasi parum esset bis gentilitatem fuisse superatam, & tertio venerunt viri ad eum, omnis secularis prudentiæ nube cæcati, atque vniuersis philosophiæ studijs artium suarum æstimatione doctissimi. Hi cum rationem ab eo exigerent fidei, quam in Christo habemus, & niterentur arguta sophismatum interrogatione de diuina cruce cum illudere. In silentium paululum voce compressa, primùm eorum miseratus errorem est; deindè per interpretem, qui eius verba diligentissimè in Græcum solebat exprimere sermonem, ita exorsus est, dicens; Quid pulchrius est, quid vè honestius, cruce colere, an adulteria, parricidium vel incestum his assignare, quos colitis? cum in altero sit contemptus mortis, insigne virtutum; in altero turpis religio, obscœnitatis magistra? Quid melius est dicere, quod Dei verbum manès vt erat, ob salutem nostram humanum corpus assumpserit, vt societate mortalitatis nos eueheret ad cælum, participesque naturæ cœlestis efficeret? an, vt ipsi asseritis, diuinæ mentis haustum ad terrena veneranda caput submittere, & pecudum atque serpentum formis cœlestes * nomen includere? Quo ore Christianorum credulitatem audetis irridere, dicentium Christum filium Dei, sine sui detrimento & cœpisse esse quod non erat, & mansisse quod fuerat? cum ipsi animam de cœlestibus detrahentes, non tantum hominum, sed & pecudum solleatis sepire corporibus?

Chri.

Christiana credulitas pro salute mundi Dominū suū venisse testatur: vos verò in na-
tam animā predicātes, ylrò citroq; transferitis. Christiana fides, quæ omnipotentiā Dei
clementiamque veneratur, consequenter incarnationem dicit Deo fuisse possibilem?
itā tamen, vt non euacuaerit dignatio dignitatē? vos qui ex splendidissimo Dei fonte
manantem, turpiter decidisse iactatis? qui mutabilem atque conuertibilem eam post
sui diminutionem audetis asserere, iam illam quoque naturam, dominam seculorum,
per animæ contumelias impia lingua temeratis? Imago enim, quæ secundum vos na-
turalem similitudinem sui retinet a authoris, cui vna est, ex quo defluit, eademq; substan-
tia, humilitates proprias & iniurias consequenter ad suam originem remittit. Igitur ani-
maduertite, cōtumelias animarū ad patrē (vt appellatis) earū per vestrā blasphemiam re-
dundare. Crux Christi Domini nōstri hīc nobis ingeritur. Rogo, quæ hæc est religionis
obscœnitas? Nōne potius est crucem attollere, aut alicuius generis mortē ab iniuis
hominibus illatam patienter sustinere, quā Iſidis plangere post Osirim vagos incer-
tosque discursus? Pudeat vos, quæso, insidiarum Typhonis, pudeat Saturni fugā, & de-
uorationis crudelissimā liberorum! Erubescite parricidium Iouis & incestum, erube-
scite raptum eius & coitum mulierum atque puerorum. Ille, sicut vestri fingūt Poëtæ,
ad explendum immanissimā libidinis furorem, molles dedit in amore vagitus, ille in
Danaæ fluxit sinus, ipse amator & precium? ille modulatus ales Ledæos petiuit ample-
xus: ille in proprium seuiens sexum, regium puerum ministris auibus polluit. Hęc vos
credititis, hæc colitis, hæc sunt vestrorum ornamenta templorum. Aequo, deprecor pro
vestra salute, nostra dicta pensate iudicio. Cuncta, an nihil, in libris credenda sunt Chri-
stianis? Si nihil, nec crucis quoque, cui detrahitis, nomen agnosceritis. Si vniuersa credēda
sunt, cur, cum in iisdem libris Cruci resurrectio copuletur, passionem diuinam stolido
laceratis eloquio, & nō statim iungitis cæcorum visum, surdorum auditum, claudorum
gressum, lepræ emundationem, seruiens ambulanti Deo suo mare, dæmonum fugas, re-
surrectionem mortuorum, & defunctorum ab inferis reditus? Hęc omnia scripturis di-
uinis, quas interpellatis, inserta sunt, & iisdem voluminibus continentur præconia ma-
iestatis & mortis. Quamobrem odio, quo imbuti estis, abieciō; inuenietis ilicō & Deum
verum esse I E S V M, & salutis humanæ gratia fragilem assumpsisse naturam.

Vestram tamen nobis, si non pudet, narrate religionem. Sed quas error infelix poterit
referre culturas de tanta rerum fœditate atque vecordia? nisi fortē (vt audio) fabu-
las asseratis deorum vestrorum, & obscœnitates, & crudelitates, & vanitates, & mortes,
regentes eas allegoricis velaminibus? Liberum vinum, terram Proserpinam, semiclaudum
Vulcanum & debilem ignem, Junonē aërem, Apollinem solem, Dianam lunam,
Neptunum maria, & libidinum principem Iouem atherem interpretantes. Nec post
hanc excusationis procacitatem Deum; sed creaturas, contempto creatore, suscipitis.
Quod si pulchritudo vos elementorum ad suam traxit venerationem, modum fas erat
custodire, & oportebat mirari tantum, nec colere; nē facturæ veneratio creatoris esset
iniuria. Nam istiusmodi, quam vos sequimini, ratio est præpostera atq; peruersa; & archi-
tecto honor migravit ad domum, & medici scientia ad remedia confertur, omnium
quoque artificū merita vel laudes ad opera transferuntur. Quid ad hæc dicitis, vt agno-
scamus quæ sit Crucis ridicula vobis ignominiosa confessio?

Hac disputatione conuertentibus inter se philosophis oculos, simulque mustanti-
bus, subridens Antonius, rursū per interpretem ait; Prædurum nanque cuncto vide-
tur operi; quotiēs iusto vniuersæ rei tenore calcato; laboris merita factis magis quā
factoribus adstruuntur. Elementa quidem, vt memoravi; ex ipso conspectu suam com-
probant seruitutem. Sed quoniam vos obseruatione dialectica necessaria, vt putatis,
quæque colligitis; hoc quoque artificio etiam nos nostram religionem compellit affir-
mare. Respondete mihi: Cognitio Dei quemadmodum manifestius approbatur per
lectionem verborum; an per operationem fidei? Et quid antiquius est, operatio fidei, an
disputatio per argumenta procedens? Illis respondentibus firmiorem sermonibus ope-
rationem esse, & hanc liquidam de Deo cognitionem, benè eos & ipse dixisse consensit.
quia operationem quæ ex fide descendit, animi generat affectus; dialecticam verò ex ar-
tificio componentium sumpsisse oppositionis exordia. Cū ergo, ait, operationem fi-
dei animo insitam quis habuerit, superflua erit verborū compositio; per quā cōceptam
sensu nostro credulitatē tēratu euellere; & tamē sepē vos vestras explicare intelligētiās
non

Perstringit
falforum
deorū fla-
gria & tur-
pitudines.

Elemento-
rum mirā-
da pulchri-
tudo, non
colenda.

Oppugnat
Philoso-
phos rati-
one dialē-
ctica.

non valetis. Ità solidiora sunt mentis opera; quàm sophismatum fraudulenta cōclusio. Nos Christiani mysterium vitæ nostræ non in sapientia mundi habemus repositum, sed in virtute fidei; quæ nobis à Deo tributa per Christum est.

Hanc orationis meæ veritatem, rerum quæ geruntur quotidie, ordo commēdat; nobis imperitis, & literarum vestrarum ignaris; ad Dei cognitionem eius sola verba sufficiunt. Ecce nos tot gentilitatis gregibus abstracti, in vniuersum orbem quotidie propagamur; vobis verò post aduentum Domini nostri nodosæ sophismatis defecere versutiæ. Ecce nos simplicem Christi fidem docti, idololatriam debellauimus; & per prædicationem ignominiosæ crucis aurata templa ceciderunt. Vos, si potestis, ostendite, qua contextione verborum gentilitatem Christo præponere suaseritis. Per omnes iam terras Deus Dei filius Christus est agnitus; nihil eloquētia sophismatum, nihil disputatio philosophiæ multitudini potest obesse credētium. Crucifixum nominamus, & vniuersi demones, quos vos vt deos colitis, rugiunt; atque ex obsessis corporibus ad primum Dominicæ Crucis signum fugantur. Vbi sunt illa fabulosa oracula? vbi Aegyptiorum incantationes? quò magorum profecere carmina? Certe tunc vastata sunt omnia; cum de sua cruce mundo Christus intonuit. Nihilominus vos, prætermisissis debilitatorum cateruis; gloriosam Iesu mortem irridere conamini. Illud autem quale est, quòd nunquam infestatione regali cōcussa gentilitas, immò verò seculo chara, & hominum præsidij sulca, iam corruit? Nos famuli Christi, quo plùs premimur; eo magis assurgimus & floremus. Vestra simulacra, ornatis quòdàm septa parietibus, iam vetustate collapsa sunt; Christi verò doctrina, quæ vobis stultitia videtur & ludus, licet tyrànica persequentium principum tentamēta pertulerit; licet varijs sit incurfata terroribus, nullo tamen terrarum orbe concluditur; nullo gentium barbararum sine prohibetur. Quando tot simul in se conuenere virtutes; continentia in matrimonio, virginitas in Ecclesia, floret martyrum pro Domino suo gloriosa constantia; quorum omnium crux Christi principum est. Cum interim vos, inter tãtos virtutum choros, syllogismorum retia tenditis, & veram rerum lucem tenebrosis conamini argumentationibus obuolueret. Ecce nos, vt dixit doctor noster, non in gentili persuasione; sed in fide apertissima suademus; quæ verborum affirmationem præuenire consuevit.

Crucis signum pelliciamones,

Ad sunt quippe patietes, à demonibus vexati; quos cum in medium produxisset, verba repetiuit, dicens; Nunc vos collectionibus vestris, & quo vultis malefico carmine deos vestros, quos putatis, expellit; sin autem non potestis, victas submittite manus, & ad Christi trophæa confugite; & statim crucifixi credulitatem maiestatis potentia prosequetur. Dixit, & inuocato nomine IESU, cum vitale signum in sacro numero Trinitatis pressisset in frōtibus; vnà cum expulsis demonibus vana præsentium philosophorum confutata sapientia est. Expauerunt enim stupentes hominem; cui post tantum ingenium afflueret signorum diuina largitio. At ille vniuersa Christo, qui curauerat, adscribens, vsus est assatu reciproco, & ait; Nolite me putare his sanitatem dedisse; Christus per seruos suos facit ista miracula. Credite & vos, & videbitis, quia deuota Deo fides, non eloquentiæ vanus tumor, talia signa mereatur; confugite ad Crucifixi legem, vosque eius imitamini famulos; & hoc scientiæ sine contenti, nulla deinceps secularis imprudentiæ argumenta queratis. Hactenus Antonio dicente, miro philosophi stupore percussis; cum honorifico salutato ab eo recedentes; multum eius sibi farebantur profuisse conspectum.

Signi Crucis mira vis

Hoc in eo viro mirabile est; vt hominem in extremo mundi limite conditum, & fauor principum; & omnis celebraret aula regalis. Nam & Constantinus Augustus, & eius liberi Constans atque Constantius, talia cognoscentes, crebrò ad eum, quasi ad patrem, missis literis obsecrabant; vt reciprocis eos scriptis hilararet. At ille eiusmodi manens, qualis & antè, quàm literæ ad eum venirent, fuerat, nec salutatione principum mouebatur; & tanquàm non acceptis literis; conuocatis monachis aiebat; Reges seculi ad nos miserunt epistolas; quæ hinc Christianis adhibenda miratio est? Licet enim diuersa sit dignitas; at tamen eadem nascendi moriendique conditio est. Illa sunt omni veneratione percolenda, illa toto animi affectu retinenda sunt, quòd hominibus Deus legem scripserit; quòd per filium suum proprijs Ecclesijs dirauerit eloquijs. Quæ monachis est ratio cum epistolis Regum? Cur accipiam literas; quibus consueta nesciam reddere salutationis obsequia? Igitur rogatus ab vniuersis fratribus, vt Christianos reges

Antoniu & Imperatores & aulici celebrant.

reges suis literis refrigeraret, nè scilicet per silentium eius exasperarentur, ad susceptas Epistolas conuenientia rescripsit; Laudauit primùm, quòd Christum colerent; deinde salutaria persuasit, nè magnam putarent Regiam potestatem, nè presentis carnis imperio tumentes, se homines esse nescirent; & iudicandos à Christo obliuiscerentur. Ad postremum, clementiæ circa subiectos & iustitiæ, cura quoque inopum admonuit; atque vnum sempiternum esse regem omnium seculorum Iesum Christum epistolis testatus est. His Principes susceptis, vehemētissimè letabantur. Sancta quoque apud cunctos Antonij flagrabat opinio; ita vt eius se filios cuperent nominari. Magna etenim cum aduenientibus affabilitas; omnium in se studium conuerterat.

Postquam ergò gentiles confutati, reges admoniti, fratres ab eo sunt consolatione releuati, ad interiorē montem, & ad rigorem solitum regressus est: ibique sæpè cum introeuntibus deambulans, ac residens stupebat, sicuti in Daniele scriptum est: & interiectis horarum spatijs, consequentia respondebat; vt intelligeretur aliqua reuelationis vidisse secreta. Nam in monte positus, ea, quæ in Aegypto longè gerebantur, præuidēs, Episcopo Serapioni ibi cōstituto narrauit. Lamentabilis sequitur visio; & omni lachrymarum fonte plangenda. Cùm enim fratribus circa se sedentibus operaretur, intentè fixit oculos in cælum, gemens atque suspirans; & post aliquantum spatium reuelationis inceptæ, nimio dolore contremuit, & statim fixis genibus, ante Dei vultum prouolutus orauit, vt clementia sua futurum scelus auerteret. Succedunt orationi lachryma, metus ingens inuadit presentes; obsecrant, vt tantæ calamitatis exponeret visionem. Singultus occupant vocem; lingua fletibus præpeditur; & in medio conatu sermo gemitu interruptitur. Vix tamen cum vociferatione luctuosa ait; Melius erat, ô filioli, impendens piaculum cita morte lucrari. Sic incipiens, rursùm lachrymis vincitur; & inter ægra suspiria tandè pectori commodans vocem; Magnum, inquit, quoddam & vniuersis seculis inauditum imminet nefas. Magno fides Catholica turbine subuertetur; & homines iumentis similes, Christi sancta diripient. Vidi enim altare Domini mulorum circumdatum multitudinè; qui crebris calcium ictibus omnia dissipabant. Hęc est causa gemituum meorum, quos audistis. Et facta est vox Domini, dicens; Abominabitur altare meum; nec mora; visionem sequitur effectus. Nam post annos duos sc̄ua Arrianorum erupit insania. Tunc ecclesiarum fuerunt rapinæ; tunc diuinorum temeratio vasorum; tunc pollutis ethnicorum manibus sacra polluta sunt ministeria; tunc paganorum opificum præsidia, aduersus Christum cōparata; cum assumptione palmarum, quod idololatriæ apud Alexandriam insigne est, ad Ecclesiam pergere compellebantur Christiani; vt Arrianorum populi crederentur. Proh scelus; horret animus replicare quę gesta sunt. Virginum, matronarumque ereptus pudor; sanguis ouium Christi in Christi templo effusus; veneranda respersit altaria; Baptisterium pro voluntate gentilium pollutum est. Nihil defuit; visionis veritatem monstrauit effectus, quòd calcitrantium mulorum indisciplinatio; Arrianorum esse impietas.

Nota, et cōfer cum notis temporibus.

Sed istam tristitiam consequentis reuelationis prosperitate consolatus est; & ait; Nolite, filioli, moerori vos penitus dare; vt enim iratus est Dominus, sic rursùm miserebitur, & suum citò Ecclesia recuperabit ornatum; eosque, qui in persecutionibus fidem Domini seruauerint; solito videbitis fulgore relucētes. Reuertentur ad foueas suas serpentes, & religio longiùs propagabitur; tantùm videte; nè fidei vestræ synceritas Arriana labe sordescat. Non Apostolorum, sed dæmonum, & patris eorū diaboli ista doctrina est; ob id per insipientiam iumentorum, similis pecudum eorum expressus est animus. Hucusquè Antonius. Sed nos minimè conuenit diffidere, tam grande miraculum per hominem potuisse ostendi; Saluatoris enim promissio est; ita dicētis; Si habueritis fidem vt granum sinapis; dicetis huic monti; Transfer te, & transferetur; & nihil impossibile erit vobis. Et iterum; Amen amen dico vobis; omne quod petieritis patrem in nomine meo; dabit vobis. Petite; & accipietis. Ipse enim suis discipulis, & vniuerso credentium gregi nunc subiectionem dæmoniorum; nunc variarum infirmitatum pollicens curationem, aiebat; Gratis accepistis; gratis date. Nunquid suæ virtutis imperio curabat Antonius; nunquid suæ possibilitatis arbitrabatur esse quod fecerat; orationibus, non præceptis, dæmones morbi que cesserunt; & ad Christi Dei nostri nominationem semper vniuersa perfecta sunt. Nemo sapientum, sanitarum admirationem adscribat Antonio, sed Domino Iesu; qui solitam erga creaturas suas exhibens beneuolentiam, nunc quoque per

Matth. 17.

Johan. 14.

Matth. 10.

per electum famulum suum indulgenter exercuit. Antonius tantum orabat; & ob vitam eius merita, cuncta Dominus largiebatur.

Sape autem & contra voluntatem ad exteriorem montem à fratribus perducebatur. Et cum iudices, qui ad interius archisterium propter asperitatem itineris, & obsequentium multitudinem, & horridam solitudinem ire non poterant, precario quasi erunt, ut eius fruerentur ad spectibus, ut impetrare possent, quia molestissime ferebat vexationem discursuum; ipsos catenatos, quos aut noxietas, aut vigor publicus constrinxerat, ad eum destinabant, scientes tales ab Antonio non posse contemni: quorum fletibus superatus, pertrahebatur ad exteriorem montem, agnoscens laborem suum utilem miseris fore: suadebatque iudicibus, qui eum inuitauerant, ut in sententia proferenda, & odio & gratia, Dei timorem anteponeret, nec ignorare eos debere, quod scriptum est: Quocumque iudicio iudicaueritis, in eo iudicabitur de vobis: at tamen inter medios sermone chara sibi solitudinis recordabatur. Post coactam itaque presentiam, quam Ducis preces, & quod verius est, miserorum fletus extorserat; post salutaria monita, post reorum commendationem, quorundam etiam absolutionem, postulanti Duci, ut paulo largius eidem suam presentiam indulgeret, ait, non posse se diutius ibidem morari, gratum vsus exemplo, quod sicuti pisces ab aqua extracti, mox in arenam terra morentur, ita & monachos, cum secularibus retardantes, humanis statim resolui consabulationibus. Ob id ergo, inquit, conuenit ut pisces ad mare, ita nos ad montem festinemus; ne tardantibus nobis aliqua propositi succedat obliuio. Pro tanta hominis sapientia Dux miratus; iustam de eo tulit veramque sententiam, dicens: Verè istum esse Dei famulum agnosco; nec in rustico homine potuisse tantam aliquando inesse sapientiam, nisi diuino amore regeretur.

Præterea cum Balatius, qui sub Nestorio præfecto Alexandria, dux Aegypti fuit, homo Arrianæ iniquitatis studiosissimus fautor, ita Christi Ecclesiam persequeretur, ut animo vesano virgines monachosque verberaret in publico; ad eum Antonius literas misit, quarum ista sententia est: Vidco iram Dei venientem super te: desine persequi Christianos, ne te ira occupet; quæ proximum iam tibi minatur interitum. Legit infelix epistolam & irrisit; atque in eam expuens, proiecit in terram: porritores quoque multis afficiens iniurijs; Antonio talia renunciari præcepit: Quoniam cura tibi tantopere monachorum est; etiam ad te mei vigoris transibit disciplina. Sed confestim minitorem oppressit supplicium; & post quinque dies os effrenatum ultio diuina compefcuit. Egreditur enim ad primam mansionem Alexandria, quæ appellatur Chereum, cum supradicto Aegypti præfecto Nestorio; vehuntur equis, quos inter omnes Balatius, cuius erant, mansuetissimos nutrierat. Cum ergo pariter solito sibimet equi alluderent, minor, quo Nestorius vehebatur, morsu repentino Balatium decussit in terram; ac sic in cum inhians, femora eius lacerauit atque corrosit, ut statim relatus ad ciuitatem, post tertium diem moreretur; vniuersique agnoscerent minarum ab Antonio prædictarum effectum quantocyus consecutum, digno persecutoris sine complero.

Cæterum ad se venientes mira cum modestia Antonius admonebat, ut oblita seculi dignitate; remotioris vitæ beatitudinem appeterent. Si qui autem maiori potestate premebantur, nec poterant obtinere iustitiam, ita eos obnixè defendebat; ut ipse pro illis pati videretur iniuriam. Multis utilis fuit præclari senis oratio: multi magnis diuitijs, & altiori militiæ gradu derelicto, eius adherere cupiebant curricularis. Et ut infinita breui sermone comprehendam, bonum Aegypto medicum Christus indulserat. Quis non tristitiam apud Antonium mutauit in gaudium? Quis non iram vertit in pacem? Quis orbitatis luctum non ad eius temperauit ad spectum? Quis non mœrore paupertatis, quo premebatur, abiecto, statim & diuitum despexit opulentias; & in sua lætatus est paupertate? Quis post lassitudinem monachus, non eius iuuatus est hortatu? Quis adolefcentiæ atatis accensus ardoribus; non ex eius admonitu pudicitiam amator fuit? Quis vexatus à diabolo, sine medela redijt? Quis inimici cogitationibus distractus, cæca tempestate sopita; sereno non regressus est animo? Sciebat enim, quo quisque laboraret incommodo; & ex vitæ meritis discretionem spirituum agnoscens, adhibebat morborum, prout erant vulnera, sanitatem. Vnde effectum est, ut post eius disciplinam omnes diaboli panderentur insidiæ. Multæ quoque desponsatæ puellæ ad eius conspectum ab ipso penè thalamo recedentes; in Ecclesiæ matris gremio confederunt. Quid

Nn plura?

Nota odium in monachos &c.

Epistola Antonij ad Balatium Arrianum.

Balatij interitus.

Bonus Aegypti medicus Antonius.

Ex toto or-
be ad eum
confluunt.

plura: Totius orbis homines ad eum confluebant, & vniuersarum gentium varietas bellicosissimum contra demones virum conspicere gestiebat. Nullus se frustra illuc venisse conquestus est: omnibus delectabile atque iucundum laboris commercium fuit. Fatigatio enim itineris, emolumentum viatici reportabat, sicut rei probauit effectus. Nam post resolutionem eius, quasi communi vulnere orbitatis excepto, proprium singuli parentem luxerunt.

Suprema S.
Antonij ad
fratres ora-
tio.

Quis autem finis vitæ eius fuerit, dignum est & me commemorare, & vos cum desiderio audire, quia & hoc imitabile in eo cunctis fuit. Iuxta consuetudinem ad visendos fratres, qui in exteriori monte erant, venit, ibique à diuina providentia de sua morte condiscens, ita exorsus est: Ultimam, filioli, patris audite sententiã, non enim arbitror, quod in hoc seculo iterum vos visuri simus. Cogit cõditio naturæ, vt post centenarium numerum, quem annis quinque supergredior, iam resoluar. Itã locutus, audientium perçora contristauit, gemitus lachrymæque dicta mœrentia consecutæ sunt. Amplexabantur eum vniuersi, quasi iam de seculo recessurum. At ille tanquã aliena desexens, ad propriam patriam profecturus, magna cum lætitia præcipiebat, desideriam instituto nõ debere subreperere, sed tanquã quotidie morituros, vt antè prædixerat, à sordidis cogitationibus animam custodire, & omnem æmulationem ad sanctos quosque conuerte-

Vitandi
hæretici.

re: ad Meletianos verò schismaticosque, ne propè quidem accedere. Scitis enim, aiebat, eorum antiquam peruersitatem, neque, cum Arrianis communionem iungamini, quia impietas eorum iam omnibus manifesta est. His etiam illud addebat, nullum debere Christianum, cum seculi viderit potestates pro Arrianorum & Meletianorum pugnare nequitia, à Christi territum discedere veritate, mortalium illam esse defensionem, nec diu fallacem permanere posse phantasiam. Quapropter, aiebat, custodienda est pia fides in Christo, & patrum religiosa traditio, quam ex scripturarum lectione, & crebro meæ paruitatis didicistis admonitu.

Traditio
Patrum ser-
uanda.

Finis sermone, fratres eum vehementissimè retardabant, glorioso patris cupientes termino decorari. Sed multas ob causas, quas & silentio monstrabat, præcipue tamen ob præsumptam Aegypti consuetudinem, contradixit. Mos etenim Aegyptij est, nobilitium & præcipue beatorum martyrum corpora linteamine quidem obuoluere, & studium funeri solitum non negare, terra verò non abscondere, sed super lectulos domi posita reseruare. Hunc honorem quiescentibus reddi, in ueteratæ consuetudinis vanitas tradidit. De hoc Antonius sepe & Episcopus deprecatus est, vt populos Ecclesiastica consuetudine corrigerent, & laicos viros ac mulieres rigidius ipse conuenit, dicens: Nec licitum hoc esse, nec Deo placitum, quippe cum patriarcharum & prophetarum sepulcra, quæ ad nos vsque perdurant, hæc facta contuincerent. Dominici quoque corporis exemplum oportere intueri iubebat, quod in sepulcro positum, lapide vsque ad resurrectionis diem tertium clausum fuerit. Atque his modis vitium circa defunctos Aegypti, etiam si sancta essent corpora, coarguebat, dicens: Quid maius aut sanctius corpore potest esse Dominico, quod iuxta consuetudinem gentium cæterarum, humo conditum esse scimus? Hæc iusta persuasio multorum insitum euellit errorem, & repositis in terra cadaveribus, Domino gratias pro bono magisterio retulerunt. Metuens ergo consuetudinem supradictam, ne eodem etiam circa se laborerent errore, celeriter valedicens monachis, qui confluerant, ad amicum virtutis habitaculum repedaui.

Verba S.
Antonij ex-
trema ad
duos disci-
pulos.

Post menses autem paucos, cum non mediocre incommodum senilia membra turbasset, vocatis ad se duobus fratribus, quos ibidem ante quindecim annos modico intervallo seiunctos instituerat, qui etiam ei iam seni ceperant ministrare, ait: Ego quidem, filioli, secundum eloquia scripturarum, Patrum gradior viam, iam enim Dominus me inuitat, iam cupio videre celestia, sed vos, o viscera mea, admoneo, ne tanti temporis laborem repente perdati. Hodie vos religiosum studium arripuisse arbitramini, & cœptæ voluntatis fortitudo succrescat. Varias demonum nõstis insidias, vidistis eorum & impetus feroces, & vires effœminatas: Iesum suspirate, & credulitatem nominis eius vestris figite mentibus, & à certa fide vniuersi demones fugabuntur. Memento etiam admonitionum mearum, & incertæ conditionis vitam ancipitem quotidie pertrahate, & celeste vobis præmium sine cunctamine tribuetur. Schismaticorum quoque & hereticorum venena vitate, meumque circa eos odium sectamini, quia Christi sunt inimici.

Cauendi hæ-
retici.

Scitis

Scitis ipsi, quod nullus mihi nec pacificus quidem sermo cum eis aliquando fuerit; propter prauam eorum voluntatem; & pertinax contra Christum bellum. In hoc autem magis estote solliciti, vt Domini precepta seruetis; vt post mortem vestram sancti quique, quasi amicos & notos, in aeterna vos recipiant tabernacula. Hec cogitate, hec sapite, hec retexite! & si qua mei vobis cura, si qua Patris memoria est, si mihi vicarium representatis affectum, nullus ad Aegyptum meas perferat reliquias; ne vano corpus honore seruetur, ne vituperati ritus a me, vt nostis, etiam circa me seruentur obsequia; huius enim rei gratia maximè huc sum regressus. Vos igitur humo tegite, vos patris operite corpusculum; & illud quoque senis vestri custodite mandatum; vt nemo prater vestram dilectionem locum tumuli mei nouerit. Confido in Domino; quia necessario resurrectionis tempore; hoc corpusculum resurget incorruptum. Vestimentorum autem meorum sit ista diuisio; Melotem & pallium tritum, cui superiaceo, Athanasio Episcopo date, quod mihi nouum ipse detulerat; Serapion Episcopus aliam accipiat melotem; vos cilicium habetote vestimentum, & valete viscera mea! Antonius enim migrat; & iam non erit in presenti seculo vobiscum.

Eccè qualis Antonij vestitus.

Verba finièrat; & osculantibus se discipulis, extendens paululum pedes, mortem letus adspexit, ita vt ex hilaritate vultus eius; angelorum sanctorumque, qui ad perferendam animam eius descenderant, praesentia nosceretur. Hos intuens, tanquam amicos videt, animam exhalauit; & additus est patribus; secundum ordinem scripturarum. Seruauerunt mandata discipuli, inuoluntum, vt preceperat, corpus humo operientes; & nemo interim vsque ad hanc diem, preter eos, vbi sit conditum, nouit. Legatarius autem Antonij benedicti, qui tritum pallium cum melote imperio eius meruerat accipere, Antonium in Antonij muneribus amplectitur; & tanquam magna hereditate ditatus, letanter per vestimentum recordatur imaginem sanctitatis. Hic Antonio vitæ terminus fuit, ista principia meritorum; quæ licet parciore, vt prædixi, sermone narrauerim, tamen ex his potestis aduertere, qualiter homo Dei à pueritia ad senectam vsque, peruenerit; & quod omni semper dubitatione calcata; nec languori, nec longæuæ quicquam ætati aliquando concesserit. Magis autem æqualitatem propositi tenens, nec vestimentum mutauit, nec pedes lauit, nec escam sectatus est molliorem; oculorum quoque aciem, & numerum dentium, licet paululum ob ætatem viderentur attriti, nec non & pedum incessum, totius etiam corporis firmitatem, ita & contra iura naturæ meritorum gratia custodiuit; vt lauatorum corporum, quæ balneis atque delicijs confouentur, hilarior eius caro videretur.

Firmitas corporis vsque ad obitum.

Hoc etiam fratres, quod per omnes prouincias amor eius fama que volitauit, quem nec librorum disseminatorum oratio luculenta, nec mundanæ sapientiæ disputatio, nec nobilitas generis, nec opum infinita congestio commendauit, cui omnium ore est adscribendum; nisi Christo, cuius hoc donum est; qui deuotos eius animos erga suam præuidens maiestatem, hominem alio penè orbe celatum, & inter tantas positum solitudines, Africae, Hispaniæ, Galliæ, Italiæ, Illyrici; ipsi etiam, quæ vrbium caput est, Romæ, vt in exordio promiserat; demonstrauit. Creatoris est ista benignitas, qui famulos suos, licet nolentes, nobilitare consueuit; vt virtus possibilis, nec vltra humanam esse naturam, sanctorum doceatur exemplis; & ad beatæ vitæ imitationem, ex fructu laboris optimus quique impellatur. Hunc itaque fratribus librum magnoperè perlegere curate; vt agnita fidelivita sublimium monachorum, sciant quod Saluator noster Iesus Christus glorificantes se glorificat, & seruientibus sibi non tantum regna cælorum, sed etiam hic in ipsis montium secretis latere cupientibus, famæ tribuit nobilitatem; scilicet vt & ipsi fruuantur laude meritorum; & cæteri eorum prouocentur exemplis. Si autem necessarium fuerit, & gentibus legite; vt vel sic agnoscant; quia Dominus noster Iesus Christus, non solum est Deus Dei filius, sed etiam his, qui eum sollicitè colunt, & in eum fideliter credunt, hanc dedit potestatem; vt demones, quos illi deos esse arbitrantur, conculcent atque eiciant, deceptoros scilicet hominum, & totius corruptionis artifices.

Christi benignitas in seruos suos.